

EESTI

S

35_s

POORDILLEHT

NR. 1

JAANUAR

1940

Tallinna
Majaomanikkude Pank Ü.P.

Harju tän. 45

Telefonid: kodukeskjaam 478-50. Juhatus 443-67

Välisraha, seifid, laenud, hoiusummad

ÜHISTEGELIK

KINDLUSTUSSELTS

„EKS-MAJA“

Asutatud 1866. a.

Tallinnas, Harju tän. 45 • Kodukeskjaam 478-08

SPORDILEHT

EESTI

Nr. 1 JAANUAR 1940

Eesti Spordileht ilmub Eesti Spordi Kesklüüdu väljaandel
iga kuu alul. **Toimetus ja talitus:** Tallinn, Múürivahe 22-2.
Talitus avatud iga áripáev kl. 9—3. Telefonid: talitus — 468-88,
toimetaja — 444-28.

TELLIMISHIND: aastaks 4 krooni, 1/2 a. 2 kr., 1/4 a. 1 kr., üksiknumber 35 snt.
V á l i s m a a l e aastaks 6 krooni, 1/2 a. 3 kr., 1/4 a. 1 kr. 50 snt.

Tellimiste vastuvõtm. talituses, kõigis postkontorites ja ajakirjanduse kontorites

Toimetaja: **AADU ADARI.**

SPORDITEADUSLIK
K U U K I R I

21. AASTAKÄIK

Riigiparlatuse
B. 11513

Seesmisele tugevdamisele

Aastavahetus pole vältavas sõjas toonud mingisugust pööret paremuse poole. Kõigil rindeil, kus sõda läinud aastal puhkes, on olukord muutmata. USA president Th. Roosevelt küll loodab, et tema pingutused rahu heaks leiavad teatavat praktilist toetust kevadeks, kuid teisest küljest on halba käärismismeeloolu nentida isegi Skandinaavias ja sõdivate riikide hoiakus selle poolsaare suhtes. Sõda on sageli nagu magneet, mis kisub kõik enda külge. Mis tuleb ja mis ei tule, — selles ei suuda küllaldaselt ettenägelikud olla isegi parimad poliitilised juhtkirjanikud, veel vähem aga spordiajakirjanikuna nende ridade kirjutaja.

Kuid ka kõige ähmasem olukord on tihtigi kõige selgem selle tõttu, et tema ähmasus on teada. Ja see nõuab oskust elu vastavalt sisseeadmiseks, mis igati on parem käte rüppe laskmisest ja tahtejõuetust resigneerimisest. Eesti vabariiki ei ähvarda otsene hädaoht, kaudne kaasa-vintsutamine sõjale on aga talutavam. Meie kodanikud ongi juba rahunenud esialgsest sõjapsühhoosist ning elu pulseerub mõõdukas taktis. Miski ei takista jätkamist riikliku ja seltskondliku ülesehitamise tööd. See on kehtiv ka spordiliikumise kohta.

On juba mitmel korral puudutatud teemat, et peame kasutama praegust aega meie kehalise kasvatuses muutmiseks tugevamaks sisemiselt, et siis, kui uuesti mered on miinidest vabad ja õhus ei surise pommilennukid, olla järele jõudnud välismaa kehalise kasvatuses tasemele. Selle saavutamiseks on teha palju.

Oleme ammu vabad pettekujutlusest, et meie riik on sportlikult küllaldaselt organiseeritud. Mida kõrgemale on tase tõusnud, seda selgemini oleme hakanud mõistma, kui suured pingutused alles ootavad. Mitte, et otsida kunstlikku vabandust ruumi nappuse arvel, tuleb siiski seista tõsiasja ees, et kõige selle analüüsimiseks, mida on veel vaja teha kehalises kasvatuses, et jätku perioodiliselt ilmuva E. Spordilehe vastavasisulisteks kirjutusteks reserveeritud ruumist. Seda polegi vaja, sest ega kõike tarvitse spordipressi veergudel kirja panna.

Haarates käesolevas artiklis töö ulatust pealiskaudseltki, on silma paistev, et mõned suuremadki spordipesad, -keskused ei avalda niisugust elujõudu kui see

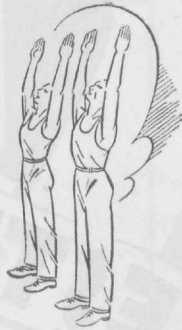
peaks olema loomulik. Jõuluvaheajal oli võimalus juttu puhuda mehega, kes Tartu pikemat aega elutsenuna oli süvenenud sealsesse spordiellu tartlastest erineva pilguga. „Tartu sport,“ lausus ta, „see seisab veel ainult jalgpalli ja osaliselt käsipalli najal, teistest aladest on isegi kergejõustik hääbumisel.“ Ning põhjused? Puudub küllaldane põhi, küllaldane juurevool!... Need põhjused tunduvad otse drastilistena ja... kurbadena. Mis on kasu Tartu spordijuhtide pingutustest ja tublist organiseerimisvõimest, kui see jookseb vastu müüri, mille nimeks on (ei söanda kirjutada) koolivalitsus. Tartu kooliõpilaste sportimisvõimalused on vägagi piiratud. Kui mõnele koolijuhatajale on lausutud, et Tallinnas on olukord selles mõttes parem, on olnud vastuväiteks: „Ega Tallinn pea meile eeskujuks olema!“ Selles vastuväites tundub trotsimisvaimu, midagi barrikadeerimist kõige selle vastu, mis pole kerkinud otseselt Tartust endast. Kuhu jõutakse nii? Koolinoorsugu on ju igas riigis peamine taimelava, kust spordimass saab juurevoolu. Hiljem on inimest raskem kasvatada spordile.

Veelgi Tartust rääkides ei saa tugevaks pidada spordisoont ka ülikoolis. Mõistagi pole juttu kehalise kasvatuses instituudist, mille juhtimine on usaldusväärsetes kätes, kuid üliõpilaste üldisest sportimisest. Sageli on juttu olnud sellest, et ülikooli läinuna väga paljud kalduvad kõrvale spordiradadelt juba ülikoolis õppimise ajal. Meenub kustki loetuna, et kui Charles Paddock üliõpilasena külastas arsti, et paluda seletust oma üldiste konstitutsiooniliste võimete kohta, lausunud arst: „Tehke oma rekordid veel nüüd, millal olete parimas spordieas, sest lihaste rakendusvõime pole konserveeritav.“ Seda peaksid silmas pidama ka meie üliõpilased. Pealegi pole mõeldav, et ülikoolis sportimine takistaks mõistlikul inimesel õppetööd.

On toodud üksikud näited, kus tuleb otsida parandust. Need puudutavad just küpsevas ja kõige paremas spordieas olevat noorsugu. Tundub, et on vaja propagandat, selgitustööd parema spordivaimu ja spordist mõistmise istutamiseks nii mõnele poole. See pole mingi uudis, kuid selle süvendamine olgu üheks tööks alanud aastal.

A. ADARI.

rahvatantsu ja võimlemise tööpõllult

Kuigi väliselt näib, nagu oleksid rahvatants ja võimlemine jäänud ka pärast II Eesti Mänge surnud punktile, on nad tõeliselt praegu eriti tugevas arengu ajajärgus. Nimetatud alade arengust ja teotsemisvõimalustest õige pildi saamiseks tuleb eelkõige jõuda selgusele, millised jõud ning võimalused on meil olemas. samuti aga ka, milliseid takistusi tuleb ületada kaugemate või lähemate eesmärkide saavutamiseks.

Mõlema ala edukus on nagu paljudel teistelgi aladel rajatud peamiselt kahele tugipunktile: elava jõu löögivõimsusele — juhtkonna tublidusele ja tema relvadele, ehk, teiste sõnadega, neile materjalidele, mis ühel või teisel juhul on kasutada, et pääseda oma alale küllalt lähedale ja olla suuteline kogu liikumist edasi arendama ja edasi andma arvukaile kaasaegseile.

Rahvatantsu alal on meil valik küllaltki suur, kuid tantsukirjelduste hankimine teeb sageli juhtidele tõiseid raskusi. See on tingitud tantsuvara laialipaisatavusest. Suurema koguna esineb R. Põldmäe ja H. Tampere poolt koostatud „Valimik Eesti Rahvatantse“, mis ilmus ERA kirjastusel 1938. a. ja mis sisaldab 76 tantsukirjeldust koos nootidega ja ülesvõtetega. Varajasemal ajal (1926) on A. Raudkatsi poolt kogutud ja välja antud „Eesti Rahvatantsud“. See kogumik sisaldab 25 rahvatantsu ühes vastavate ülesvõtetega ja nootidega.

Need kaks suuremat rahvatantsude kirjelduste koondist omavad kahtlematult suure väärtuse, kuid samas peab ka mainima, et nad ei anna praegusel momendil täit rahuldust peamiselt kahel põhjusel:

a) Tantsude valikul pole pandud küllaldast rõhku tantsu elulisusele, tantsitavusele — tema läbilöövusele, eriti hilisema väljaande suhtes, seepärast on sealt jäänud välja ka terve rida nõutavaid ja väga hästi tantsitavaid rahvatantse. Osaliselt on see tingitud ka asjaolust, et väga mitmed kenad tantsud on alles pärast nimetatud raamatute ilmumist siit-sealt kogutud.

b) Tantsude kirjeldamisel pole kas teadlikult või ebatäpikult arvestatud nende juhtide teadmistega ja tantsulise oskusega, kes omakorda neid rahvatantse

õpetavad edasi rühmadele. Kandvamale osale on need kirjeldused raskepärased. Ikka ja jälle tuleb korraldada siin-seal vastavaid rahvatantsu kursusi ja anda juhtidele oskusi ja elteadmisi pääsemiseks neile tantsudele niivõrd lähedale, et võiks õpetada neid teistele edasi.

Nendest raskustest võiks küll saada aja jooksul üle kursuste korraldamistega. Veel üks väga aga, mis peitub eluliste rahvatantsude laialipaisatavuses, on juba raskemalt ületatav. Kuivõrd vähe rahuldavad eeltoodud rahvatantsu valimikud laialdast juhtkonda, ilmestab kujukalt kas või seegi asjaolu, et mõni aeg tagasi Riikliku Propaganda Talituse juures teotseva Rahvatantsu Komitee poolt koos vastavate asjatundjatega välja valitud ja heaks kiidetud ning seltskonnatantsudeks tunnustatud kolmest ilusaimast eesti rahvatantsust leiame nendes valimikkudes ainult ühe — Viru valtsi, kuna jamaja labajalga ja jooksupolkat võib leida küll mujalt, kuid mitte sealt, kus neid võiks loota.

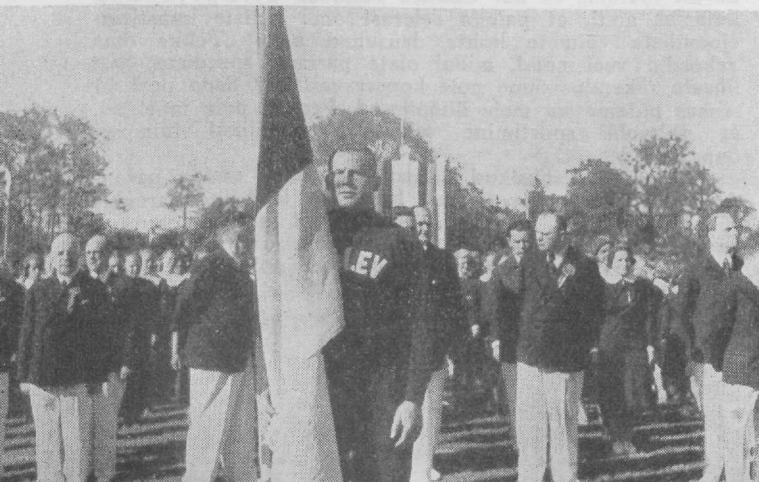
Vanemaid rahvatantsu viljelevaid organisatsioone — ÜENÜ — on sellest küsimusest saanud üle sarnaselt, et on aastate jooksul oma hääle kandjas „Eesti Nooruses“ järjekindlalt avaldanud terve rea mujal mitteléiduvaid rahvatantse. Seoses sellega on nimetatud organisatsioon pidevalt teostanud uute rahvatantsude kogumist.

Kuigi sarnaselt toimides suudetakse rahuldada ühe organisatsiooni arvukaid rahvatantsu juhte ja selle ala tegelasi, jäävad ometigi paljude organisatsioonide juhid sellest kõigest ilma või on nende saamine väga keeruline. Ja mida kaugemale aeg areneb, seda teravamalt annab tunda rahvatantsude laialipaisatavus ja elulise rahvatantsu käsiraamatu — valimiku puudumine.

Sama küsimus oli arutuse all ka Eesti Võimlejate Liidu poolt möödunud sügisel korraldatud rahvatantsu juhtide kursustel, kus ca 300 juhi poolt võeti vastu resolutsioon, milles soovitati uue rahvatantsude raamatu väljaandmist. Elkavade kohaselt peaks see sisaldama 40—45 rahvatantsu kirjelduse valimiku ühes nootidega, joonistega ja ülesvõtetega. Selle väljaandmisele peaksid vastavad keskused kohe asuma ja tegema kõik, et see ilmuks juba lähemal ajal ning oleks suuteline oma elulisusega rahuldama laialdast juhtkonda.

Esitatud seisukohtadest ei tohi muidugi järeldada, nagu oleks meil rahvatantsu harrastamine joosnud ummikusse. Loomulikult jätkub meil seni ilmunud valimikkudest tükiks ajaks materjali väga paljudele rühmadele, millised on alles viimaste aastate jooksul tegevusse rakendatud. Need rühmad aga, kes on rahvatantsuga tegelnud juba aastaid, on jõudnud olukorrani, kus neil on tungiv tarvidus uute materjalide järele. Järgnevalt võib siis ilmuda seisak eelkõige vanemate, sageli siis ka paremate rahvatantsu rühmade juures. Heade rühmade tegevuse pidurdamine annab end aga otseselt tunda kogu meie rahvatantsu liiku-

Pildimälesius II Eesti Mängudel. Spordivägi ootamas Vabariigi Presidendi saabumist

mise arengu seisukohalt. Seepärast tuleb vastavatel keskustel üheaegselt juhtide ettevalmistamise kursustega kui ka eriala juhtide instrueerimise ringsõitudega hoolitseda selle eest, et meie arvukatest rahvatantsudest oleks eelkõige paremik kergesti kättesaadav nii koolitegelastele kui ka organisatsioonide selle ala juhtkonnale.

Milliseid suuremaid rahvatantsu esinemisi meil eeloleval aastal juba praegu on ette näha ja kuidas teostub väljaõpe, selle juure tulen ma hiljem tagasi seoses võimlemise ala käsitlemisega.

Võimlemine, meie kehalise kasvatuse valulaps, millele me sageli oleme rajanud suuri lootusi usus, et see muutub nagu iseendast kõigile teistele spordialadele alussambaks, on ikka ja jälle lühemate-pikemate aegade järele vaibunud. Mõned on arvanud, et viga peitub liiga pikkade vaheaegade järele korraldatud suurüritustes, mis ei suuda anda täit hoogu ega huvi võimlemise vastu; teised aga arvavad, et viga peitub võimlemisõpetajate ja -juhtide omavahelises, nagu traditsioonilisiks muutunud, lahkkelides. Küllap nimetatud ja paljud teisedki põhjused, nagu vastavate ruumide puudumine, vahest ka jahe suhtumine laiemates hulkades, on takistanud üldist liikumist ja olnud ikka nendeks komistuskivideks, mille ületamine ning uuesti sirgu ajamine on nõudnud väga palju energiat ja aega.

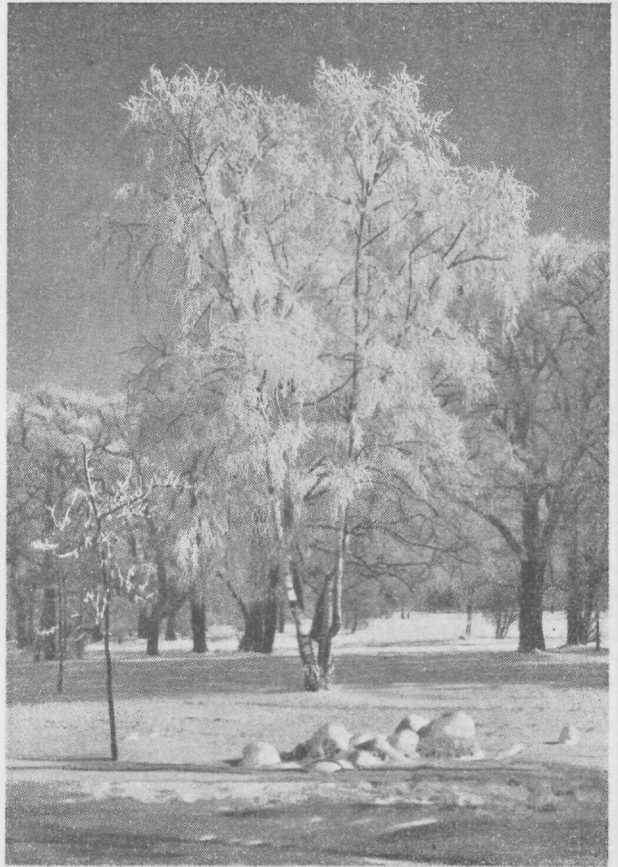
Kuna aga meie lähem minevik on näidanud nii esimeste kui ka teiste Eesti Mängude puhul, et siis, kui selle ala tegelased ja juhid, täites eriti suuri ja vastutusrikkaid ülesandeid, suudavad unustada omavahelised lahkkelid ja kui ajakirjandus kogu rahvale paneb südamele võimlemise suurt osatähtsust ühiskondlikus elus, et siis ka nooremasse generatsiooni kuuluvad naised ja mehed võimlejatena selle ala vastu huvi tunnevad ja oma ülesannetega hästi toime tulevad. Igasugused etteheited, mis mõnel juhul ka tehtud meie võimlejate arvel, ei kannata isegi kergemat arvustust välja.

Jättes eelmised takistavad tegurid siinjuures vaatluse alt eemale, kuna nende üle on siin-seal mõtteid vahetatud, arvustatud ja väljapääse otsitud, peatun ma lähemalt enam rakenduslikkude küsimuste juures.

Iga organisatsioon, kes tahab tegelda kas pea- või kõrvalaladena võimlemisega ja rahvatantsuga, peab hoolitsema selle eest, et keegi organisatsiooni liikmeist, kellel selleks kõige paremad eeldused, võtaks rühma-juhi ülesanded endale. Leitagu selleks tugeva tahtejõuga ja korralikud liikmed. Nende alade juhtimine nõuab alatist endakontrolli, täpsust, elavat eeskujut, oma korralduste-käskude enda poolt läbielamist, oma puuduste tundmist ja nende parandamist. Pidevalt rühmaga töötamine vajab tugevaid teadmisi ja head tahtmist ning rikkalikke kogemusi. Ikka ja jälle leitagu majanduslikke võimalusi juhtide kursustele saatmiseks. Ilma teadmiste juurevooluta muutub juht ning koos temaga kogu rühm passiivseks. Veel ärgu unustatagu rühma alalist täiendamist-organiseerimist, samuti aga ka kontakti arendamist kogu ümbruskonnaga.

Aegajalt peab tekkima ühiskonnal, juhul kui rühm on end „sisse töötanud“, jälle soov näha oma nooremajade jõude tegelemas võimlemisega ja rahvatantsuga.

Väljaõppe alal oleme praegu õnnelikumas olukorras kui kunagi varem, arvatud välja muidugi suurürituste eelsed tegevusperioodid. Eesti Spordi Keskkliit on leidnud võimalusi võtta ametisse kaks alalist võimlemise ja rahvatantsu eriala õpetajat ja ühe riistvõimlemise õppejõu, kellede tegevuse suunamine toimub EVL kaudu. Peale nimetatud õppejõudude töötab ÜENÜ Keskjuhatuses juures kaks alalist võimlemise-rahvatantsu instruktorit, kellele tööjõud on suunatud peamiselt maal teostevatele ÜENÜ osakondadele. Kui veel arvestada sellega, et ka mitmed maakondlikud spordiinstruktorid on omistanud eriti viimasel ajal suurt tähelepanu võimlemisele ja rahvatantsule, asudes

Kas pole võluv?

nende alade põhjalikumale õppimisele ning õpetamisele, siis võime küll täie julgusega öelda, et veel kunagi varem pole meie „rahuaegne“ alaliste õppejõudude kaader olnud tugevam, kui ta on seda tänapäeval. Sama võime öelda ka arvukate asjaarmastajate juhtide suhtes.

Kursuste osas võiks öelda niipalju, et möödunud sügisel, oktoobrikuu lõpul, toimusid Tallinnas EVL korraldusel kursused rahvatantsu juhtidele. Nendest kursustest võttis osa üle 250 juhi. Detsembrikuu alul korraldas ÜENÜ Keskjuhatus, samuti Tallinnas, tulevaval suvel korraldamisele tulevate Noorsoopidustuste (ÜENÜ XX a. tegevuse tähistamiseks) kavasoleva naisvõimlemise harjutuste õppimiseks kursused vastavate rühmade juhtidele. Eeloleva veebruarikuu keskpaigas tõenäoliselt korraldab EVL üldised võimlemiskursused nii nais- kui ka meesjuhtidele. Alates möödunud aasta detsembrist toimuvad kõikides maakondades umbes nelja kuu jooksul ühes või rohkemas keskuses iga maakonna spordiliidu korraldusel võimlemise ja rahvatantsu juhtide kursused. Nendel kursustel õpetatakse rahvatantsu, samuti võetakse läbi ka kahed võimlemiskavad nii nais- kui ka meesjuhtidele. Õppejõududena töötavad neil kursustel E. Sp. Keskkliidu erialaõpetajad. Kursustel selgkõpetatavad võimlemisharjutused on ühtlasi vastavate klasside võimlemisvõistluste kavadeks.

Võimlemise, samuti ka rahvatantsu- ja rahvarõivavõistlused tulevad korraldamisele EVL poolt tõenäoliselt juba käesoleva aasta jooksul.

Nagu sellest nähtub, on rõõmustavalt saadud üle alalisest võimlemiskavade puudusest ja nõudlikumadki

Restoran-Öölokaal

„DANCING PARIS“

Tallinnas, Müürivähe 2, tel. 479-32

Mugavaim ja moodsaim öölokaal
Tallinnas

Avafud kella 20.30 kuni 2.30-ni

**Mängib Joh. Pori ja tema
orkester.**

Huvitav kabaree.

Parim paik fujuküllaseks koosviibi-
bimiseks pärast võistlusi

juhud oma rühmadega ei saa enam nuriseda. Väga hästi annavad veel eeloleval aastal kasutada ka teiste Eesti Mängude võimlemiskavad: (E. Käppa kava tütarlastele; A. Vesterblomi kava naistele; H. Nilbergi kava naisvalikrühmadele ja E. Idla kava meestele). Võimlemise võistluskavadeks on EVL lasknud koostada kahed kavad naistele A. Vesterblomi ja kahed kavad meestele K. Uksise poolt

Lisaks nimetatutele on ÜENU võtnud oma pidustuste kavasse ja lasknud koostada kahed kavad naistele (E. Käppa rõngasvõimlemises ja E. Idla vabavõimlemises) ja ühe kava meestele H. Kadakalt.

See kavade rikkalik valik peaks ühelt poolt rahuldama täielikult juhtkonda ja teiselt poolt kindlustama lähemaks paariks aastaks meile olukorra, et suurematel ühistel pidustustel, toimumu siis need maal või linnas, oleks väärikalt esindatud ka võimlemine.

Lõpuks puudutaksin veel üht tegurit võimlemise ja rahvatantsu liikumise juures. Selleks on oma häälekandja küsimus. Nagu teada, ilmus paar-kolm aastat tagasi EVL poolt väljaantuna oma ajakiri „Eesti Võimleja“. Ma ei taha poole sõnagagi öelda, et see oli halb, ei, hoopis vastuoks, ta oli meie oludes täiesti laitmatu, kuid arvestatagu, eriti aga need, kes ka tänapäeval tema ilmumist ootavad ja nõuavad, et „Eesti Võimleja“ nelja numbril väljaandmine (ilmus ainult neli numbrit) jättis Liidule suure puudujärgi. Nüüd, millal kirjastamise kulud on tunduvalt kallinenud, nõuded lugejail aga veelgi suurenenud, puuduvad vähemadki väljavaated oma häälekandja väljaandmiseks säärasel kujul, et ta oma lugejaid rahuldaks.

Võimlemise ala juhud ja selle liikumise innustatud tegelased ning tuhanded aktiivlikmed vajavad aga teadmiste-oskuste pidevat täiendamist ja alalist värsket informatsiooni jne.

Juubelite aasta

Käesolev aasta kujuneb meie spordiliikumises tähtsaks verstaposti-aastaks, kuna võime märkida rida juubeleid. Esmajoones on toonitada, et tähtub ka ksk ümmend aastat Eesti koondatud spordiliikumist. 20. jaan. 1920. a. asutati meie esimese spordikeskorganisatsioonina Eesti Spordiliit, millest hiljem võrsus eriliite ning nendele uue keskorganisatsioonina Eesti Spordi Keskliit. Samal aastal kujundati Eesti Olümpia Komitee, siiski ainult nimeliselt ja ainult sekretäri nimetamisega. Juriidilise aluse sai komitee alles 1923. a. Kaksikümmend aastat on möödunud ka Eesti esimesest stardist olümpiamängudel iseseisva riigina. Ristsed toimusid teatavasti Antverpeni olümpiamängudel 1920. a. Lähemalt peatume Eesti koondatud spordiliikumise algaastal E. Spordilehe veebruarikuu numbris.

Ka Eesti Spordileht ise pühitseb tänavu 20-aastast ilmumise juubelit. Esimese aastakäigu esimene number ilmus 20. aprillil 1920. a. A. Anderkopi vastutaval toimetamisel ja E. S.-S. Kalevi väljaandmisel.

Tänavusele aastale langeb 15-a. juubel E. K. Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsusel, mis asutati Eesti Kultuurkapitali seadusega 1925. a.

Peale organisatsioonide pühitsevad käesoleval aastal tähtsaid sünnipäevi rida meie tuntumaid spordijuhte ja -veteraane. Nii astub üle oma elu esimese poolsajandi meie kõrgeim spordijuht Karl Terras, kes on ühtlasi jalgpallipioneer Eestis. Ta on sündinud 9. sept. 1890. a. Edasi saavad 50-aastasteks raskejõustikuliidu esimees Oskar Köster (20. XII), kaitseliidu ülem ja jalgpallipioneer kindral-major Johannes Orasmaa (12. XII), pioneere mitmel alal ja spordijuhte William Fiskar (14. II), Läänemaa spordijuhte kol. Ferdinand Tõnso (1. XII), Harjumaa spordiinstruktor ja omaaegne edukas tegevspordlane Artur Kuk (22. VI), rahvusvahelise kuulsusega elukutseline maadleja Jaan Jaago (24. VI) j. t. 60-aastaseks saab 9. VI Gustav Võntso, keda tunneme omaaegse tegevspordilase paljudel aladel ja keda tänapäeval näeme tegutsemas võistluskohtunikuna. Tähtsaid sünnipäevi peavad kahtlemata veel paljud, kuid kõigi kohta polnud meil andmeid käepärast.

Meie oludes suudab neid ülesandeid kõige jõulisemalt täita ilmuv „Eesti Spordileht“. Võimlemist harrastavate organisatsioonide ja üksikliikmete otsemaks ülesandeks peaks kujunema tugevama kontakti arendamine „Eesti Spordilehega“ kui meie ainsa kehalist kasvatust teeniva suurajakirjaga.

Ostke

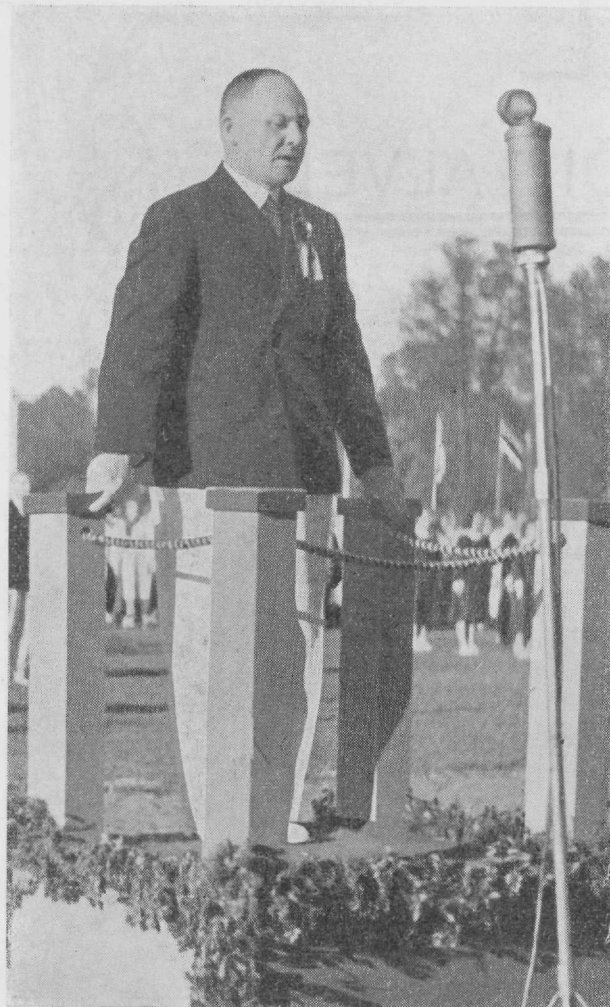
suusad

otse tööstusest.

V. HENNOK

Narva mnt. 46.

Telef. 307-30.

Meie spordijuhi tähtis juubel

Karl Terrasel möödus 5. jaan. s. a. 20 aastat pidevat tööd riigisekretärina. Ta on olnud sellel vastutusrikkal kohal ametala asutamisest saadik, seega siiani ainsana Eestis. Oma annete, administratiivsete võimetega ja suure objektiivsuse ning erapooletusega on ta teeninud üldise usalduse ning lugupidamise, mis on teda riigisekretäri kõrgel kohal hoidnud hoolimata murrangutest, mis meie riiklik elu ja korraldus on pikade aastate vältel läbi elanud. Peale otseste ülesannete riigisekretärina on K. Terrasele sageli usaldatud teisigi riiklikke ülesandeid, samuti on ta mitmel puhul olnud meie riigipea ja vabariigi valitsuse esindajaks. Praegu kuulub ta ka riiginõukokku ja on tegev paljudes riiklikku laadi asutustes ja ettevõtetes. Teda on dekoreeritud paljude kodu- kui ka välismaiste kõrgemate teenete- ja aumärkidega. Kõik toodu on temale parimaks atestatsooniks kui tublile töömehele.

Veel rohkem iseloomustab tema tööproduktiivsust ja suurt energiat tähtis positsioon ka seltskondlikus elus. See näitab, et K. T. võimed on laiapiirilised. Nii on ta algusest saadik tegev kaitseliidus, olles praegu Tallinna maleva pealiku abiks ning Toompea malevkonna pealikuks. Edasi on ta tegev reas teistes seltskondlikes organisatsioonides.

Meie spordiliikumine tunneb aga K. Terrast oma kõrgeima juhina. Kui ta 1934. a. novembris valiti Eesti Spordi Keskkliidu esimeheks, oli spordiliikumises märgata ummikut. K. T. asus aga rahulikult, kuid südilt tekkinud raskuste lahendamisele ja löi lühikese ajaga korra majja. Edasi teostas ta varem vaka alla jäänud üritused ja algatas rea uusi. Tema viisaastak Eesti spordiliikumises ja selle kõrgeima juhina on viljakuselt ning süsteemikindluselt ületanud kõik varem aastad. Mis K. T. on korda saanud, seda teab spordiperes igauks, nii et meenutada pole vaja. Kogu spordipere ühineb kõigi rohkete õnnesoovidega, mis K. Terrast tabasid tema tähtsa juubeli puhul riigisekretärina.

Otto Peltzer ja tema ennustused

On tehtud palju ennustusi selle kohta, millised võiksid olla kergejõustiku maailmarekordid kunagi tulevikus teataval aastal. Ennustajate arvamusel on alati olnud erinevad — sageli vägagi fantastilised, kuid sageli liigagi tagasihoidlikud. Huvitav on tuua Ungari spordipäevalehe „Nemzeti-Sporti“ järgi ennustused, mis omaaegne maailmarekordimees keskmaajooksudes dr. O. Peltzer tegi 1929. a. järgmise 20 aasta kohta. Tolleaja kohta fantastilistena tundunud ennustused on ainult 10 aasta möödunult peagu täitunud, mis mõttes Peltzerit võib tagantjärele nimetada koguni skeptikuks.

Vaatame, millised olid rekordid 1929. a., millised praegu ja millistena too sakslane neid ennustas 1949. aastaks:

	1929	1939	1949
100 m	10,4	10,2	10,1
200 m	20,6	20,3	20,2
400 m	47,0	46,0	45,5
800 m	1.50,6	1.46,6	1.46,0
1500 m	3.51,0	3.47,8	3.44,0
3000 m	8.20,4	8.14,6	8.10,0
5000 m	14.28,2	14.08,8	14.00,0
10000 m	30.06,2	29.52,6	29.40,0
tõkk. 110 m	14,6	13,7	13,6
„ 400 m	52,4	50,6	49,8
„ kõrgus	2.03	2.09	2.09

kaugus	7.93	8.13	8.15
kolmik	15.52	16.10	16.20
teivas	4.30	4.54	4.56
kuul	15.04	17.40	17.40
ketas	48.20	53.10	54.50
oda	71.01	78.70	79.00
vasar	57.77	59.00	60.00

Nagu nähtub tabelist, on O. Peltzeri ennustustest kümme aastat enneaegselt täitunud kõrgushüppe ja kuulitõuke rekordid otse sentimeetrilise täpsusega. Kui aga ametlikuks tunnistada ka Pat O'Callaghani vasaraheitte tulemust 60.57, on üks Peltzeri tuleviku rekordi-dest koguni ületatud!

Head uut aastat!

Eesti Spordileht

VÖRKPAALL

E. ALTOSAAR

SUVEL VÕI TALVEL?

VÖRKPAALLIMÄNGUST MEIL JA MUJAL

Vörkpallimängust pole ajakirjanduses ega ka spordi-ajakirjades pikemalt kirjutatud. Laiemas ulatuses teatakse, et ta on Ameerika päritoluga mäng nagu korvpalli ja on Eestis saanud aja jooksul väga populaarseks. Mängitakse talvel võimlates ja suvel mererannal või metsas, kus aga võimalik võrku üles panna. Kuid ei teata peaaegu midagi vörkpalli arengust Eestis, vörkpalli populaarsusest teistes Euroopa riikides ja ka teistel mandritel. Kuna Eesti Käsipalli Liit, silmas pidades vörkpallimängu vähjakäiku viimastel aastatel, kavatseb katsetada sellega, et viib vörkpallihooaja suvekuudele, siis see on küllaltki tähtis samm, et selle juures pikemalt peatuda, valgustades ühtlasi vörkpalli arengut meil ja mujal.

Kui omal ajal peeti Eesti vörkpalli tippmeeskondi koguni maailma parimateks, siis peab selle kohta tähendama, et tollal, s. o. umbes 6—8 aastat tagasi, oli meie tippmeeskondade tasapind tõesti arenenud viimsete võimaluste piirini ja ei kujutatud enam ette selle piiri ületamist. Kuigi ei olnud võimalik oma võimeid võrrelda Ameerika või Aasia vörkpallimeeskondadega, oli siiski täielik alus pidada end maailma parimate hulka, kuna vastav mängutase oli saavutatud. Mida pakkus siis tolaegne vörkpall? Tippmeeskondade kohtamisel võis näha mängu, kus kogu mängu jooksul ei tehtud ühtki vigu, st. ei servitud kordagi võrku ega outi (servid olid tugevad, ülekae), ei tehtud surumise ega söötmise vigu, samuti tagaväljamäng ja kohavõtmine olid vigadeta. Kui varemalt tehti surumine kahjutuks ühe mehe vastuhüppega, siis hiljem kasutati selleks juba kolme meest, kes vastuhüppel katsid võrgu peal vähemalt meetri laiuse riba, ja suruja pidi olema juba tõeline kunstnik, kui sealt veel palli mööda liüa suutis. Kolm meest tagaväljal katsid väljaku niivõrd korralikult, et polnud võimalust ka „hanitamiseks“. Vastuhüppe mõju vähendamiseks muudeti surumine keerulisemaks. Seejuures nõuti surujalt kui ka

Kaugeta Mängud. Jaapan-Filipiini vörkpalli-maavõistlus Manilas. Jaapani meeskond on aksioonis. Tõste on tehtud, nr 5 asub surumisele vasaku käega.

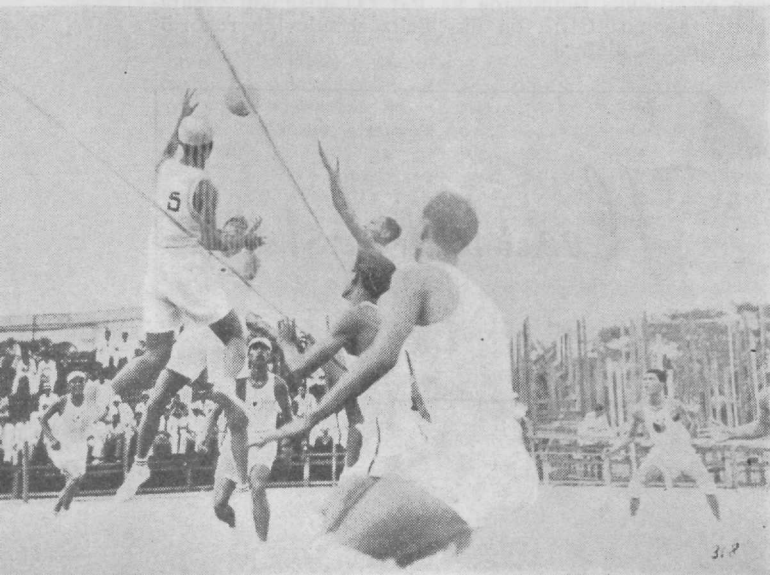

Tokio Teikoku ülikool Waseda ülikooli vastu. Teikoku ülikooli mees on surumisel, Waseda tarvitab kolme-mehe vastuhüpet. Teikoku kolm mängijat jälgivad aega hoolega palli edaspidi kõiku.

tõstjalt suuremaid võimeid ja eriti kiiret otsustamist. Tõsted sooritati eri kohtadele ja eri meestele nii, et vastasmeeskonna vastuhüppe kolmik ei teadnud ega jõudnud küllalt kiirelt reageerida, kuhu ja kellele suunatakse iga järgmine tõste. Selle tõstesüsteemi abil oli surujal vastaseks jällegi ainult üks vastuhüppaja, äärmiselt kaks, kellest möödasurumine oli siiski märksa lihtsam. Siis tarvitati veel tõsteid tagantreeast, mitte just võrgu peale, vaid 1—1,5 m kaugemale. Vastased, nähes „ebaõnnestunud“ tõstet, ei asunud üldse vastuhüppele ja surujal oli lihtne palli vastaspoole päelikult saata.

Aastast 1933 alates näitas aga vörkpall tagasiminekut. Korvpall sai rohkem hoogu just asjaolu tõttu, et peeti rohkem rahvusvahelisi võistlusi ja maavõistlusi, kuna vörkpallis rahvusvaheline konkurent peaaegu täielikult puudus.

Põhjariikidest Skandinaavias ja Soomes on vörkpall täiesti tundmata spordiala. Lätis läks vörkpall kord juba hoogu, kuid viimasel ajal Läti suure korvpalli edu tõttu on vörkpall kaotanud oma osatähtsuse, kuna noored tunnevad huvi vaid korvpalli vastu. Leedus pole vörkpall leidnud pinda. Mängitakse õige vähe ja algeliselt. Poola ja Tšehhoslovakkia, milliste riikide olemasolu on küll lõpetatud, olid omal ajal tugeva-

Head uut aastat!

Eesti Spordi Keskliit
Eesti Jahiklubide Liit
Eesti Jalgpalli Liit
Eesti Kergejõustiku Liit
Eesti Käsipalli Liit
Eesti Maadlus-, Tõste- ja Poksiliit
Eesti Talvespordi Liit
Eesti Tennise Liit
Eesti Veeremängu Liit
Eesti Veespordi Liit
Eesti Võimlejate Liit

maid võrkpallimaid Euroopas. Tšehhoslovakkias oli see muutunud rahvusspordiks ja mängu vastu valitses suur huvi. Eesti meeskondadest ainukesena oli S. S. Kalevil kokkupuutumist tšehhide võrkpalli-rahvusmeeskonnaga 1932. a. Prahlas. Mängijad, kes selle võistluse kaasa tegid, nii eestlased kui tšehhid, nimetasid peetud mängu elu paremateks ja tugevamateks mängudeks nii tehniliselt kui taktiliselt. S. S. Kalev võitis kahes võistluses. Tšehhoslovakkias mängiti võrkpalli läbi aasta. Meistrivõistlused peeti kahes voorus — esimene voor talvel võimlates ja teine voor suvel vabas õhus. Meistriks tuli kahe vooru üldvõitja.

Ka Poola oli väga tugev võrkpallis, kuid alistas siiski Eesti parematele. Poolakatega on olnud kokkupuutumisi Varssavis, Lvovis, Vilnos ja külaskäikudel Tartus, Tallinnas. Ka Poolas mängiti võrkpalli läbi aasta, kuid seal olid kahel meistrivõistlused: suvised ja talvised. Talvel mängiti muidugi võimlates, suvel aga väljas.

Rumeenias, Türgis,reekas, Bulgaarias ja Ungaris tuntakse võrkpalli, kuid tasapind pole kõrge. Meie meeskondadega pole kokkupuutumist olnud. Jugoslaavias, Itaalias, Šveitsis, Saksamaal, Hispaanias, Portugalis, Belgias ja Inglismaal ei tunta üldse võrkpalli. Hollandis, Daanis ja Prantsusmaal on võrkpall levinud, viimasel ajal eriti Prantsusmaal, kuid tasapind pole siiski nimetamisväärne.

Kui kõrvale jätta USA, kus võrkpall loomulikult on laialdaselt levinud spordiala, on üllatuseks see, et Aasias on võrkpallimäng väga vana ja populaarne, mõnes kohas koguni rahvusport. Jaapan, Hiina ja Filipiinid on võrkpallis väga tugevad. Varemalt, kui polnud veel sõjategevust Hiina-Jaapani vahel, peeti järjekindlalt nende kolme (ka Filipiinid) vahel „Kaug-Ida Mänge“ (Far Eastern Volleyball Championship Games) Tokios, Shanghais ja Manilas. Parimaks osutus Jaapan, kuid mõnel korral on võitjaks tulnud ka Filipiinid.

Kaug-Idas on aga mängimise viisid veidi erinevad. Mängitakse läbi aasta. Väljas vabas õhus mängitakse 9-mehelistes meeskondades, 3 rida à 3 meest ja üks väljakupool on 9 m lai ja 12 m pikk, meil on aga ruut 9×9 m².

Võimlates aga mängitakse 6-mehelistes koosseisudes, nagu meil, ja normaalkõrgusel. Kuna asiaatide kehakasv on lühike, siis nende määruste kohaselt on võrgu kõrgus 2.40 m (meil 2.44). Väljas mängides 9-mehelise meeskonnaga on mängu kestvus ka palju pikem ja ühe mängu võitmiseks on vajalik 21 punkti (meil 15), ning võistlus koosneb kolmest mängust. Muidu on aga mängu määrused samased kui meil ja mujal Euroopas ning USA-s.

Nagu juurelisatud piltidelt näha, on mängu tehnika Kaug-Idas hästi välja arenenud. Tarvitatakse surumisi, kolme mehe vastuhüpet ja korralikku tagaväljaku katmist.

Jaapani eestvedamisel oli omal ajal kõne all ka võrkpalli võtmise olümpiakavasse, kuid ettepanek ei leidnud tarvilikku poolehoidu. Nii peamegi leppima sellega, et võrkpallis puudub rahvusvaheline konkurent ja võrkpall ei leia suurt poolehoidu korvpalli kõrval.

Kuidas siis toimida meil? Arvan, et võrkpall talvehooajal võimlast välja ajada ja meistrivõistlused korraldada suvel, ei leia poolehoidu. Võrkpalli tase langeks veelgi. Võrkpall on ikkagi saalimäng ja meistrivõistlused liiduklassis olgu talvel, senise korra järgi. Kuna aga võrkpalli väga laialdaselt mängitakse ka suvel, siis oleks väga soovitatav E. K. Liidu algatusel võrkpalli populariseerimiseks korraldada võistlused suvel vabas õhus, kus oleks aga osavõtt võimaldatud mitmesugustele meeskondadele, nagu: seltsid, koolid, kaitseliidu üksused, politsei, kaitised jne. Kuigi sel juhul tuleb ette olukordi, kus üks mängija kuulub mitmesse meeskonda ja ei tea, kelle nimel esineda, saab ka sellest üle ja mängija valigu ise, milline meeskond on temale kõige südamelähedasem. Sellega osaliselt nõrgenevad liiduklassi meeskonnad ja teistel üksustel on suuremaid väljavaateid meistriks tulekuks. Võistlused olgu aga hästi korraldatud ja kiirelt — ütleme nädalaga — läbi viidud. Võistlused olgu iga päev. Võrkpall pole nii väsitav, ja kui vaja, siis meeskond võib mängida ka kaks võistlust päevas.

Sarnane üritus aitaks kindlasti huvi tõsta võrkpalli vastu laiemates hulkades, kuna paljud on nendest võistlustest haaratud.

Mõnda

VISETEST JA HÜPETEST

Analüüsidest 1. a. kergejõustiku-hooaja viskeid ja hüppeid, võime meie kergejõustiklasi käsitleda palju laiemalt kui kunagi varem. Eesti Mängud töid ju meie kergejõustiku-noorpõlve suurema avalikkuse ette.

Noortele ette nähtud võistlusväljak oli küll peagu looduslikus olekus ega annud ühelegi erilist soodustust. Aga omalt poolt võimaldas see üle maa kokku tulnud noortele võistelda enam-vähem kodustes oludes ning paremate väljakutega harjunud noored polnud seega soodustatud olukorras. Massiline osavõtt omalt poolt seadis noored täielikult suurvõistluse olukorda. Väljaku minimaalsed mõõdud ei lubanud isegi võistluspaikade katsetamist ega võistlusabinõudega tutvumistki. Peab ütleva, et noored suutsid ennast läbi lüüa vaatamata puudulikule soojendamisele ja pikkadele vaheaegadele üksikute soorituste vahel. Tagajärgede tase oli üllatavalt kõrge ja ühtlane. Paljudki tulid võistlustest välja isiklike tiptagajärgedega.

Hinnates siinkohal tehnilisi sooritusi, peab ütleva, et nendega jäedi üldiselt väga rahule. Tehnilisi kobamisi enam-vähem ei esinenud, kuigi ei saa märkimata jätta põhimõttelisi erinevusi. Enamik esinenud noori esitas spontaanselt kujunenud sooritusi, koolist kui niisugusest võis kõnelda vaid üksikute juures.

Visete-heidete juures võis väga vähestel näha enam-vähem korralikku pöördetelje paigutust. Sageli esines puudulik sirutus. Need on põhimõttelised küsimused, mis vajavad rohkem või vähem kooli. Vaistuliselt tulevad nendele üksikud.

Üldiselt omati perfektset indu ja sooritused tehti päris korraliku rütmitundega. Esinenud vead olid samad, mida võib märgata meie küpsete ja vanemategi võistlejate juures.

Eesti Mängude noorte võistlused oma noorte kohta kõrge vanuspiiriga (20 aastat) seadsid üles võistlusabinõude raskuse, s. t. kaalu küsimuse. Suur osa esikohtadele tulnud noori olid vanemad kui 18 aastat. Nii, et neid noori tuleb vaadelda kui rahvusvahelise spordimaailma juniore. Ainult üks aasta jäi puudu. Teatavasti aga junioride võistlustel kasutatakse normaalseid viskeabinõusid. Küsimus on selles, kas meie ei peaks ka samale vaatekohale asuma? Sest raskele abinõudele üleminek pärast 20 aastat võib jääda hiljaks. Tõsi on ju, et noorte abinõudega soovitatakse õppida tehnikat. Aga teiselt poolt tuleks kaaluda küsimust, kas noorte abinõusid absoluutselt maha jättes poleks isegi võimalik teha sooritusi sama tehnikaga, kasutades normaalseid abinõusid? Pealegi kogemused näitavad, et paljud noored, kes kuni viimase ajani on jäänud noorte abinõude juure, suudavad normaalse abinõudega väga visalt läbi lüüa ja kui, siis kulub seks paari-kolmeaastane vahe.

Pärast 18 aastat algab füüsiline lõplik kujunemine ning seks on vaja ka vastav kasvürritus, mis enam-vähem peab vastama sihile. Pealegi kergejõustiku abinõud pole nii rasked, et tohiks põhjustada ülepingutusi.

Siirdudes vanemate võistlejate juure, püüame kõigepealt selgusele jõuda, milline ja kuidas on edasimineku aasta jooksul numbrilistes tagajärgedes, mitte hinnates ainult tiptagajärgi ja staatilist keskmist. Viimast võib muuta suurelt üks või paar tiptagajärgi. Edasiminekuks laiemas mõttes annab teatava

pildi tipust kaugemal olevate tagajärgede võrdlemine või kui palju on neid, kes on teatud piirtagajärje ületanud.

Käesolevas kirjutuses võrdleme kolme viimast aastat.

	5-es koht			10-es koht		
	1937	1938	1939	1937	1938	1939
Kaugus	6.80	6.91	6.81	6.65	6.65	6.57
Kõrgus	1.80	1.82	1.80	1.77	1.76	1.78
Kolmik	13.48	13.81	13.70	13.09	13.38	13.30
Teivas	3.60	3.70	3.60	3.41	3.50	3.50
Kuul	14.34	14.52	14.52	13.80	13.98	13.74
Ketas	42.92	43.24	43.09.5	41.90	41.74	41.75
Oda	58.65	60.11	62.92	56.30	58.74	57.07
Vasar	31.43	32.35	40.36	—	27.02	23.21

Ülevaatlikkuse tõstmiseks seame üles piirid, mis võiksid olla meie tippklassi ja teiste vahetegemiseks.

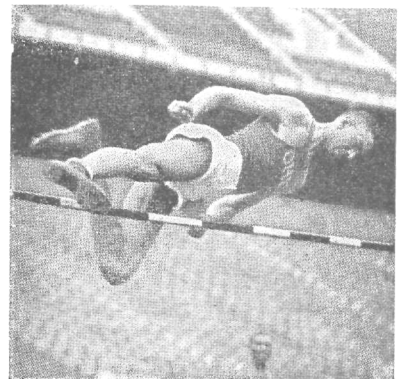
			1937	1938	1939
			ületasid	11	14
Kaugus	6.60	ületasid	11	14	9
Kõrgus	1.78	„	9	9	10
Kolmik	13.50	„	4	8	7
Kuul	13.50	„	16	15	17
Ketas	41.00	„	16	14	15
Oda	56.00	„	10	18	15
Vasar	40.00	„	1	3	5
Teivas	3.40	„	14	11	11

Mõlemat eelpoolset tabelit vaadeldes näeme, et kaks viimast aastat on peagu ühesugused. Mõnel alal võime märgata isegi vähjakäiku, võrreldes eelmiste aastatega. Tagajärjed peaksid kõige reljefsemalt näitama tehnilist arengut.

Tehnilise osa analüüsi ülesanne on leida tehnika arengus silmapaari vahele jäänud. Sealjuures leida ka abinõusid nende parandamiseks ja muutmiseks. Aga kui tehnilistes tagajärgedes pole arengut — edasiminekut, siis peab eeldama, et võtmed ei ole muutunud ja siis ka analüüs võiks olla tarbetu. Kui eelmistel aastatel siinkohal on käsitatud ka põhimõtteid, siis püüame seda teha käesolevaski.

Peab ütleva, et moodunud hooaeg on tõstnud üles mitmeid põhimõtteid ja leidnud käsitlust isegi avalikkuses.

On vist meeles lahkunud kergejõustiku eriala-õpetaja põhimõtteline arutelu, missugusel momendil

Melvin Walker, praegune maailmarekordimeeskõrgushüppes, ületab lali rinnağa.

algab tõuge-vedu tõugetes, visetes, heidetes (Eesti Spordileht nr. 5 — 1939. a.). Säärane arutus on võib-olla tekitanud ebameeldivusi, sisuliselt võttes tuleb aga teda tervitada. Selleski asjas on oma positiivseid külgi. Nimetatud küsimust on arutatud asjaomastes ringides vägagi huvitavalt ja asjalikult. Nii on tulnud mõttele edaspidigi selliseid põhimõttelisi arutlusi üles tõsta.

Teatavasti on meil inimesi, kes sisuliselt on huvitatud kergejõustikust, olles sellega kas otsekohe ametiga seotud või tegutsedes n.-n. asjaarmastajatena. Ning selle juures on väga hea, kui ollakse tänapäevaste põhimõtteliste tõekspidamistega tuttav. Tulevaks hooajaks saame asjasthuvitatuile lisa l. a. tegutsema hakanud kergejõustiku-juhtide koolist. Kaasa aitab siinjuures seegi, et ollakse erilise ettevalmistusega ja omatakse teadmisi spordiga tihedalt seotud distsipliinist. Eeltähendatud koostööga saame aga kaasa tõmmata ka halvema ettevalmistusega ja teadmistega asjasthuvitatu. Teadagi peaks see meie kergejõustiku tasemele olema soodustuseks.

Püüame lähemalt analüüsida eelpoolmainitud arutlust. Vastavas kirjutuses väidetakse, et vedu, ceskätt odaviskes, algab viskekäe vastaspoolse jala (parem käsi — vasak jalg) maha jõudes, mis on täiesti loomulik, kuna viskaja peab omama kindla tee viskeks. Aga kuidas on viskekäega, see väärrib omakorda tähelepanu. Ristisammul teatavasti viskekäsi on tahapoole vabalt sirge ning kämmal odaga õlavöö pikendusel. Vasak jalg alustab liikumist ette ning alustatakse kere pööramisega. Et see küllalt kiirelt saaks läbi viidud, viiakse käsi asendisse, kus õlavars jääb taha ja moodustab küünarvarrega peagu õigenurga, ning on paigutatud enam-vähem horisontaalselt. Selleks ajaks on jõudnud vasak jalg täielikult maha ning

algab tõeline vedu. Vasaku jala võrdlemisi hoogus etteviimise aitab puusavööd ettepoole viia ning keha moodustab poogna, mille järele keha kallutatakse ette. Aga tähtis on, et kogu aeg liigutaks edasi, midu keha rakendus langeb ära. Viimane viga esineb Romeldil, mis on nähtavasti suurmeistrite eeskju, mitte küllaldase analüüsamise tulemus ja viitab spordis nii hädaohlikule kopeerimisele. Veel peaks mainima üht põhimõttelisi viga, mis sageli on nähtav odaviske pakadel. Nimelt: veo ajal lastakse küünarnukk vajuda, mis tingib küünarliigese painutust vajaliku sirutuse asemel.

Populaarsetest visetest peab meil nõrgemaks pidama ikkagi kettaheidet. Siin ollakse edasi kinni mitmesuguste stiilide taga. Ei ole suudetud selgusele jõuda, et tänapäeva kettaheite suurmeistrite tehnika on mehanoloogiliselt enam-vähem ühesugune. Ainult isiklik kehapiikkus ja -mass ning üksikute kehaosade vaheline suhe tingib erilisi stiile. Meil üldiselt alustatakse pöörämist kiirelt, keskmine samm on tavaliselt liiga pikk ning lõpuks: omamata mingit heiteasendit paisatakse ketas lendu. Peagu kõigi heitjate juures näeme igasuguseid liigutusi, millel ei ole otsele sihiga — ketast võimalikult kaugele heita — mingit ühist. Palju räägitud individuaalsus pole mitte põhjendamata keeruliste liigutuste tegemine, vaid selle tingivad eeltähendatud seigid.

Sportlike suursaavutuste eeltingimuseks on tehnika pretsiisne valdamine. Individuaalsuse taha peitupugemine näitab vaid, et ei omata küllaldaselt tahet oma ala kätteõppimiseks ega sisusse tungimiseks.

Lõppeks tuleb meele üks Anna Pavlova ütlus, mis on küllaltki tähelepanuväärne ka sportlasile: „Tehnikat valitse täielikult, siis unusta see täielikult ja ole loomulik!“

Tõstjate aastabilanss

Eesti tõstesport on viimasel ajal kandunud enam massidesse ja kogu maal valitseb elevus selle spordi ala vastu. Meie oleme siiski rahvusvahelisest konkurentsist jäänud järjest kaugemale maha, kuna maailma tippsaavutused päev-päevalt näitavad üha tõusutendentsi. Nii on viimasel ajal Nõukogude Vene tõstesportlased püstitanud arukalt seniseid maailmarekorde ületavaid tippsaavutusi.

Suurimaks pidurdajaks on meil rahvusvaheliste võistluste puudumine. Aasta jooksul peeti ainult kaks maavõistlust. Eesti teine garnituur kaotas Soomele 2:3 ja sama tulemusega võideti pinevas konkurentsist Läti.

1939. a. oli tõstesport võrdlemisi saavutuste vaene aasta. Alamaltoodud aasta paremusest, mis on koostatud raskejõustikuliidus registreeritud võistluste ametlike protokollide järgi, nähtub, et enamikus kaaludes on tõusmas siiski rida võrdvõimelisi tõst-

jaid, kuigi nende tippsaavutused vähemalt esialgu on kaugel maailmakonkurentsist.

Sulgkaalus tõusis esikohale Richard Västrikk, kuna 13-kordne meister A. Kask suruti teisele kohale. Kergekaalus õnnestus endise sulgkaalase Erm Lunda come-back. Viimane kindlustas esikoha endale ka kergekaalus, kust vanameister Peeter Mürk siirdus samuti kaalu võrra edasi ja tõusis keskkalu esimeseks. Poolraskekaalus on endiselt esikohal Leonhard Kukk ja raskekaalus maailmarekordimees Arno Luhaäär. Lootustandvamateks tõstjateks on keskkalu L. Lomp, raskekaalus E. Vaikma ja F. Maarits.

Huvitav on märkida, et rida tõstjaid on esinenud kahes kaalus. Mõisaküla Ülost Ain Jõudna on esinenud isegi sulgkaalust kuni poolraskekaaluni, saavutades vastavalt 227,5—260—275—277,5 kg.

Loodame, et lähemas tulevikus saavutame uuesti väärilisi positsioone tõsterahvuste peres.

AASTA KUMME PARIMAT KÕIKIDES KAALUDES.

Sulgkaal:	
1. R. Västrikk, Mõisaküla Ülo	260
2. A. Kask, Sindi Kalju	252,5
3. H. Saal, Tartu Kalev	252,5
4. J. Rebane, Tartu malev	250
5. J. Västrikk, Mõisaküla Ülo	245
6. P. Silla, Sillamäe ÜENU	242,5
7. F. Veelmann, Tall. Sport	242,5
8. J. Looaru, Harju malev	237,5
9. J. Parve, Viljandi Tulevik	237,5
10. B. Toomla, Ambla spordiring	237,5
10-ne keskmine	245,75
Kergekaal:	
1. E. Lund, Tall. Sport	500
2. M. Ilbak, Mõisaküla Ülo	292,5
3. A. Lavin, Tall. Sport	292,5
4. V. Siirak, Tall. Sport	292,5
5. R. Teitelbaum, Tall. Sport	287,5
6. A. Kliimak, Kohtla-Järve Võimula	267,5

7. R. Västrikk, Mõisaküla Ülo	265
8. E. Nagel, Rakvere ÜENU	260
9. A. Jõudna, Mõisaküla Ülo	260
10. H. Saal, Tartu Kalev	255
10-ne keskmine	277,25
Keskkal:	
1. P. Mürk, Tall. Kalev	320
2. L. Lomp, Tall. Kalev	315
3. R. Laane, Viljandi Tulevik	310
4. A. Vaikma, Tartumaa malev	307,5
5. R. Tedrekull, Tall. Kalev	297,5
6. M. Ilbak, Mõisaküla Ülo	292,5
7. L. Kivisikk, Tartu malev	282,5
8. A. Riivik, Tartu malev	277,5
9. L. Pääbus, Tall. Sport	277,5
10. A. Jõudna, Mõisaküla Ülo	275
10-ne keskmine	295,5
Poolraskekaal:	
1. L. Kukk, Tartu malev	337,5
2. K. Oole, Tall. Kalev	327,5

3. V. Tamm, Lääne malev	322,5
4. J. Koger, Petseri PAK	315
5. L. Kivisikk, Tartu malev	305
6. E. Vaikma, Tall. Sport	300
7. R. Laane, Viljandi Tulevik	300
8. K. Kampus, Viljandi Tulevik	300
9. A. Salusoo, Tartumaa malev	297,5
10. L. Pääbus, Tall. Sport	290
10-ne keskmine	309,5
Raskekaal:	
1. A. Luhaäär, Tall. Sport	390
2. A. Lepik, Tartumaa malev	350
3. E. Vaikma, Tall. Sport	335
4. K. Oole, Tall. Kalev	335
5. F. Maarits, Sindi Kalju	320
6. E. Laine, Tartu malev	315
7. O. Orav, Esna Kalju	307,5
8. A. Salusoo, Tartumaa malev	305
9. K. Kampus, Viljandi Tulevik	305
10. E. Lilienthal, Rakvere ÜENU	290
10-ne keskmine	325,25

Suure vastupidavusega inimestest

Kaks huvitavat peatükki kehakultuuri ajaloost Elukutseliste jooksjate kultusest Saksamaal Ameeriklasest, kes 1000 tunniga käis 2000 miili

Elukutseliste jooksjate kultus on ammu minevikku vajunud. Tänapäeval on elukutseliseks tunnistamine üksnes kollituseks neile, kes amatööridena ei oska sõidu- ja päevarahade küsimises mõõdukat piiri pidada. Amatööroiguste kaotamine tähendaks loobumist võistlusrajalt, paremal juhul treeneriks hakkamist. Läänud sajandil tähendas aga elukutseline jooksja, eriti kestvusjooksja, amet nagu kõrgemat auastet, milleni igaüks ei küündinud. Elukutseliste jooksjate kultus oli siis levinud kõigil mandritel peale Aasia. Peeti isegi rahvusvahelisi võistlusi, USA ja Inglismaa vahel isegi varem kui kergejõustikus jõuti amatööride-vaheliste võistluste korraldamiseni. See oli hiilgeaeg elukutseliste jooksjatele. Neid jälgisid suured rahvamassid ja parimad jooksjad omasid otse kangelaste nimetuse. Elukutseliste jooksjate kultuse arenguga on E. Spordilehe lugejad loodetavasti tuttavad, siinkohal aga tahame neid tutvustada elukutseliste jooksjate arenguga Saksamaal XVIII ja XIX sajandil.

Väärarvamuste vältimiseks märgime, et sellel elukutseliste jooksjate kultusel, mis Saksamaal elas üle hiilgeaja XVIII sajandil, polnud midagi ühist jooksjate liigitamisega tänapäeva mõiste kohaselt professionaalideks ja amatöörideks. Selle aja elukutselised jooksjad olid n.-ü. palgalised käsitöölised, kes jooksmisega teenisid igapäevast leiba analoogiliselt tänapäeva posteljonidele, kes käivad majast majja kirju laiali viimas. Jooksjaid pidas endal ametis kõrgem kihtkond ja nende ülesandeks oli olla käskjalgadeks oma käskijatele või joosta nende sõiduki ees. Tolle aja kohta oli jooksjate omamine suure tähtsusega, kui taheti pidada sidet kodu ja välisilma vahel. Puudusid ju raudtee- ja raadioühendused ning ka post oli õieti lapsekingades. Palgalised jooksjad pidid asendama kõike seda, milles tänapäeva kultuurinimesele tulevad appi post, raadio ja kiire liiklusühendus.

1795. aastast pärinevast leksikonist võib palgaliste jooksjate kohta Saksamaal lugeda muuseas järgmist:

„Veel tänapäeval (s. t. XVIII sajandi lõpul — toim.) kasutatavaid jooksjaid kasvatati selleks ametiks juba noorest east. Nad pidid jooksmas oma isanda sõiduki ees või kõrval, suutma hobustega sammu pidada

ja valmis olema veelgi kiiremateks läkitamiseks. Nad kandsid kergest ülikonda, kingi ilma taldadeta ja pikka hüppekeppi.“

Oli isegi õpperaamatuid palgaliste jooksjate tree-ningu kohta. Nii kirjutatakse ühes säärases raamatus, mis 1795. a. kirjastatuna kannab tiitlit „Versuche einer Encyclopädie der Leibesübungen“, järgmist:

„Algajaid võib alul lasta joosta ainult üksikud minutid ja siis iga päev minut või paar rohkem; neid võib käsutada kindlaksmääratud aja kestel joosta alul lähemasse, hiljem kaugemasse sihtkohta. Keegi kunstjooksja (nii oli üks nimetusi — toim.) lausus mulle kunagi, et nad ei võta kedagi jooksjaks, kes katseks ei suuda viis minutit joosta. Mina aga arvan, et ka see, kes alul küll ei pea viis minutit vastu, võib järjekindla harjutamisega edasi areneda. Mõned õppinud jooksjad koormavad oma õpilasi alul liiga raskete harjutustega, sundides neid pikka aega enda eest pagema ülesküntud maapinnal või sügavas liivas, kuni õpilane jõuetusest maha langeb. See meetod pole kuigi kiiduväärne. Teised võtavad õpilase käest kinni ja jooksevad kuni see enam ei suuda. On teada juhus, kus ühel säärasel harjutusel noor sai kohe pärast esimest katset verejooksu, millele peatselt järgnes surm.“

Õppinud jooksjalt nõuti, et ta peab suutma hobusega traavi pidada. Vastupidavus pidi olema nii suur, et mõõdukas tempos katta üle 100 km päevas. Nii on teada, et keegi kunstjooksja suutis joosta varahommikust hilisõhtuni 105—140 km päevas! Vormis püsimiseks oli ette kirjutatud vali dieet: peatoiduse moodustasid kanamunad, mille kõrvalle anti veidi veini. Pärast sööki ei tohtinud kohe asuda jooksmas. Külmetushaiguste vältimiseks pidi jooksja pärast ülesande täitmist kas heitma kohe voodisse või kohapeal jooksmisega keha pikkamisi jahutama nagu seda tehakse tänapäevalgi.

Hoolimata haruldastest saavutustest võis isegi sellal kuulda hääli, mis pidasid brutaalsete jooksjate ülekurnamist. Nurin tekkis sellepärast, et sageli korraldati jooksjatele pärast päevatöö lõppu veel võistlusi, millel muidugi igaüks soovis näha oma jooksjat võitjana, pealegi, kui oli kihla veetud. Keegi reisija kirjutab 1801.

Säärastena olid kujutatud XVIII sajandi palgalised jooksjad. Vasakul keisrikoja jooksja ja paremal türklasest postiviija. Mõlemad olid kirjult rietatud, kusjuures türklane on oma suletutiga veelgi omapärasem.

Ein Laufer an den Kaiserlichen Hof

aastal, et ülepingutustest suutnud jooksjad vastu pidada tavaliselt ainult 3—4 aastat, siis aga surnud. „Väsimust ja haigusi võis ära tunda nende kahvatunud ja kõhnast väljanägemisest. Nad olid kui ohverdamiseks määratud lojused, keda ehitililledega ja säraga.“ Ja tõesti, jooksjad kandsid oma peremeeste auks säravaid ja tikitud ülikondi ning peachteks oli sageli sultutt.

Teoolude paranemisega, eriti aga raudteede ehitamisega, muutusid palgalised jooksjad tarbetuks. Alul jäid nad tööta, siis aga hakkasid reisima linnast linna. et lasta imestleda oma suuri võimeid ja nendega raha teenida. Oli nagu väike rahvapidu, kui mõni kuulsatest jooksjatest esines kuskil linnas. Nüüd tekkis juba selgemal kujul võistlusspordi moment jooksjate esinemisse ja see lõi hoopis uue ajastu.

Euroopas oli peagu igas riigis elukutselisi jooksjaid, kes võistlesid kas omavahel või kes lubasid teatud ajaga katta teatud distantsi. Saksamaal omandas suurima kuulsuse müüriisepasell Fritz Käpernick, kes oli sündinud 1857. a. Königsbergis. 13-aastasena pages ta 1870. a. salaja kaardiväetruppidega Prantsusmaale, kus ta sanitaarkorpuses äratas tähelepanu kiiruse ja vastupidavusega. 19-aastasena võttis ta Berliinis vastu esimese suurema võistluskutse. Tolleaegne kuulsaim jooksja Stief oli pakkunud 300 marka igähele, kes teda võidab. Käpernick julges astuda võistlusse, millest lahkus võitjana. Sellega algas ta kiire tõus. Ta võitis mitmel korral rootslase Johannsoni, daanlase Dehnerti ja teisi tolle aja kuulsamaid elukutselisi. Hiljem sõjaväelasena saadeti ta Inglismaale võistlema, kus ta samuti oli ületamatu. Oma elu paljuraägitud võidu saavutas Käpernick 1881. a. Leipzgis, kus ta võistles võidusõiduhobusega. Distantsiks oli 6400 m. Pärast seda, kui pool distantsi oli kaetud tasavägiselt, alustas Käpernick lõppspurti ja võitis 10-sekundilise eduga. Jooks oli kestnud 24 minutit. Käpernick suri 1884. a. ainult 27 a. vanuses.

Ameerikas ja Inglismaal oli elukutseliste jooksjate sport tunduvalt varem kui kuskil mujal saanud alguse ja tõusnud kõrgele järjele. Ameeriklased hakkasid peatselt püstitama saavutusi, mis praegusegi aja kohta tunduvad suurepärasena. Nii joosti lendavast stardist 100 jardi 9,15 ja 200 jardi 19,3 sekundiga. Neid tagajärgi pidasid inglased veel kuidagi usutavaiks, mitte aga ameeriklaste saavutusi kestvusjooksudes ja käimises.

Haruldase vastupidavusega mehena kerkis Ameerikas esile Edward Payson Weston, kes jättis oma varju Inglise rekordide sära. Esimese teatena Westoni suursaavutustest on teada, et ta 1867. a. kattis 2134 km (1326 miili) Portlandist Chicagosse 24 päeva 3 tunni ja 35 minutiga. See tähendas päeva keskmisena 89 km, kusjuures ta rohkem käis kui jooksis. 1871. a. kattis ta 100 miili (161 km) 21 tunniga, mis oli vastavast Inglise tippsaavutusest 59 minuti võrra parem. Kaks kuud hiljem katsetas ta oma võimeid 400 miilis (644 km), mille käis läbi 4 päeva ja 23 tunniga. Päeva keskmine oli seega 129 km!

Neid saavutusi võeti Inglismaal suure umbusuga. Ameerika ja Inglise ajakirjanduse vahel algasid vaidlused, mille mõjul Weston pakkus kihlveo, et võib oma seniseid rekorde Inglismaa pinnal veelgi ületada. Ta pidas võimalikuks, et katab 1000 tunniga 2000 miili. Oma poolt ergutas ka spordisõbralik USA president Westoni sõitu Inglismaale. Kihlveo võttis vastu sir John D. Astley, pakkudes 100 naela 500 vastu. kui Weston 856 tunniga katab 2000 miili (856 tunniga sellepärast, et kuue vahepealse pühapäeva arvel arvutati kokkuleppe kohaselt 144 tundi maha).

Weston polnud seni kordagi võistelnud rahalistele auhindadele, nüüd aga oli ta kihlveo vastuvõtmisega muutunud elukutseliseks. Plaan koostati järgmiselt: start ja finiš Londonis, vahepeal Weston käib läbi 31 krahvkonna 190 linna. Seega käik ümber Inglismaa. Ühtlasi oli kokku lepitud, millise ajaga ta ühes või

teises kohas peab olema. Seejuures ka ainult poole-tunniline hilinemine oleks tähendanud võistlusest loobumist. Kohtunikena teotsesid kihlveo vastuvõtja ise ja kaks esindajat spordiajakirja „Sporting Life“ toimetusest. Lisaks lubas Weston 50 linnas pidada loenguid jooksu, käimise ja treeningu kohta, kusjuures sissetulek loenguil pidi temale kuuluma.

1879. a. 18. jaanuaril alustas ta oma teekonda ümber Inglismaa. Esimesel päeval, mis oli vihmane, marsis ta porisel ja libedal teel 81½ miili, st. 132 km, ja vaevalt jõudnud sihtkohta ruttas ta teatrisse lubatud loengut pidama. Järgmistel päevadel marsis ta 40—60 miili (ca 60—100 km), jõudes igasse vahepunkti ilma hilinemiseta. Loengute alguseks oli ta täpselt kohal, lõbus, pestud ja korralikus riietuses. Tuju oli tal alati parim ja publik ootas teda suurima huviga. Loengutest teenis ta kokku 10.000 dollarit. See oli teatavaks vastutasuks, et ta võistlemise ajal oli sunnitud loobuma kirjanuslikust tegevusest, mis tegelikult moodustaski Westoni teenistuse.

Kokku võttes oli distants veidi pikem — 2047 miili, st. 3295 km. Jagatuna 35 „tööpäevale“, oli Weston keskmiselt katnud päevas üle 94 km. Ta võistles Inglismaal veel mitmel korral, saades ainsa kaotuse 1877. a. Manchesteris, sellegi oma kaasmaalaselst O. Learylt, kes kuue-päeva-käimises saavutas 519 miili,

WESTON'S
GREATEST MATCH AGAINST TIME.
2,000 MILES IN 1,000 HOURS,
OVER THE TURNPIKE ROADS OF GREAT BRITAIN.

EDWARD PAYSON WESTON.

ROUTE AND TIME-TABLE.

WITH RECORDS OF HIS PRINCIPAL PERFORMANCES, AND A BIOGRAPHICAL SKETCH.

PRICE (with Photograph) SIXPENCE.

LONDON: ETHERINGTON & CO., *Bicycling Times* Office, East Temple Chambers, Whitefriars Street, Fleet Street, E.C.

Entered at Stationers' Hall.

[All Rights Reserved.]

Meie pildil tiitelleht võistluskavast, mida levitati ameeriklase E. P. Westoni kuulsal käiguvõistlusel ümber Inglismaa 2000 miili katmisel 1000 tunniga. Kava sisaldas Westoni täpse marsruudi mööda Inglismaad. Ühtlasi võib kava kaudu tutvuda, kuidas läinud sajandil oli organiseeritud kogu võistluse läbiviimine.

Jalgpallitreening kummipallidega

A. Kalamees

Sissejuhatuseks alljärgnevale kirjutusele märgime, et kummipallidega jalgpallitreeningut sooritavad välismaal kõige rohkem elukutselised mängijad. Selle sobivust noortele on soovitatav katsetada vastava kontrolli all.

Toimetus.

Armsad spordinoored! Jalgpallimäng köidab teid kindlasti. Aga esmajoones puuduvad teil ju pallid. Ja ega päris jalgpalle pole koolides ega seltsideski kunagi küllaldaselt — sageli ainult mõned üksikud. Niisiis saate palli käsitada õige harva.

Mina soovitaksin teile hankida endale harilik valge kummipall, nii umbes 15 cm läbimõõduga. Loomulikult sobivad ka väiksemad või suuremad. Vastupidavamad on aga mustad kummipallid. Neid on müügil umbes 9 cm läbimõõduga, hind 1 kroon. Valged kummipallid maksavad umbes 2,5 krooni. On küll soovitatav, et igalühel oleks pall, kuid võib osta ka mitme peale kokku. Ka sellest piisab!

Vastaval juhatusel või ka enda kogemusel tuleks siis harjutada jalgpallimängu tehnikat ja taktikat. Nii tuleb harjutada pallisurmamist: talaga, põia sise- ja välisküljega, rinnaga, reiega ja peaga. Harjutage samuti sööte (lööke): põia sise- ja välisküljega ja põia pealmise küljega. Seejuures sooritage söödu- ja löögiharjutusi kahel viisil: enne lamedalt mööda maapinda ja teiseks poolkõrge ning lõpuks kõrge sööduga või löögiga. Edasi harjutatagu pörgatamist põiaga (väikeste korduvate löökidega palli õhushoidmist, alul ühel, siis vaheldumisi kahel pöial), põia välise küljega (mis on raskemaid harjutusi) ja nõlvega. Järgnevalt pörgatatagu palli laubaga (s. o. hoitagu palli laubaga liües palju kordi õhus), kusjuures püütagu oma isikliku „rekordini“. Seejuures katsutagu harjutada nii täpselt, et laubal pörgatamine võiks toimuda päris paigal, liikumatult. Muidugi nõuab see suurt osavust. Katsetage!

(Märkus: oskussõna „söötmine“ tähendab harjutusel löögiga palli teise kätte toimetamist, „löömine“ aga lihtsalt löömist, kus palli ei võta vastu kaaslane.)

Jalgpallimängu heaks eelduseks on mõistagi ideaalne pallikäsitus. Ja selline sihikindel ja paljukordne palli käsitus loob mängijasa „pallitajumise“. Kogemused on näidanud, et sarnaste harjutuste abil noored võivad palli hoida õhus sadandeid kordi, küll põlvega, põiaga, peaga. Raskem on juba mängida pöialt teisele. Kuid siingi võidetakse raskusi sihikindla harjutamisega.

Sama sulava pallikäsitamise võime arendamine on võimalik samuti teisteski harjutustes, nagu surmamises, söötudes, kombinatsioonides jne. Kogemused on näidanud, et pidev harjutamine õpetab tõesti pehmet pallikäsitamist, kusjuures pall surmamisel nagu „surnult“ seisma jääb. Kuna kummipall oma kerguse ja elastsuse tõttu on palju tundelisem, siis vastavalt sellele tema reageerib ka käsitamisel palju selgemalt. Hariliku nahast jalgpalli juures pole see tundelisus nii suur. Ja vigade ilmnemisel kerge palli juures saab neid siis ka kergemini õiendada ja vältida.

Oletus, et kerge kummipall võiks hiljem rikkuda õige palli käsitamise tehnikat, ei vasta tõele, kuna ju noored ei harjuta ega mängi ainult kummipallidega, vaid aeg-ajalt võetakse tarvitusele ka harilik pall. Üksikuid harjutusi saabki viia läbi soodsamalt ühe kui teise palliga.

On soovitatav ja tarvilik muidugi, et ka noorte-

organisatsioonid ja koolid seda jalgpallimängu tehnikat õppimist sooritaksid kummipallidega.

On ju mõistetav, et hariliku jalgpalli „tunneta mine“ on parem. Tema on raskem, suurem ja tema elastsus on teissugune. Aga kui väikese kummipalliga on arendatud juba pallikäsitamise oskus, siis see kandub suurele ja harilikule pallile palju kergemini üle. Noorele, kes pallitehnikat omab nõrgalt, on suur pall nagu mõni „võõraskeha“, mis kuidagi sõna ei kuula ja vägisi käest minema kipub. Vilunud mängijale on aga suur pall sõber, keda tema oskab ja suudab vastavalt ka käsitada.

Nii selguvad kummipallidega harjutamiseks järgmised põhjendused:

Harilikud nahkpallid on tihti liialt rasked, eriti, kui need peavad olema ka veel head pallid. Nahk on ju suhteliselt ka paksem. Seeläbi väheneb ka teatavasti palli elastsus. Nad ei „tantsi“ ega hüple enam küllaldaselt. Siia lisaneb asjaolu, et noorte hulgas tarvitatakse nahkpallid on tavaliselt ka väiksemad. Ja kui nad on õmmeldud harilikust paksust nahast, siis muutuvad nad kõvasti täispumbatult väga kõvadeks, mis noore harjutaja jalalöögile küllaldaselt järele ei anna, ei vetru. On nad aga nõrgalt täis pumbatud, siis muutuvad nad pehmeteks „nahkkottideks“. Juhtub veel sadama, siis muutuvad niigi rasked pallid veelgi raskemaks, ja säärase pallidega töötamine noortel pole enam jõukohane.

Ühtlasi olgu meenutatud, et tavaliselt noorte harjutused toimuvad ka halvadel väljakutel, millel pall veereb ebamääraselt ja ebatäpselt. Sel põhjusel juhtuvad ka arvukad valelöögid, mis põhjustavad põrutusi, köidikute venitamist, nikastusi jne. Kokkuvõetult veel põhjendatud asjaolud: nõrgad noorte jalad, rasked ja märjad pallid, puudulik tehnika, ebatasased ja noorele tihti liialt suured mänguväljakud.

Olgugi kummipallid vähem vastupidavad, on nende kasutamine ometi soovitatav, kuhu seltsib veel asjaolu, et noorukid saavad palli käsitada tihti ka küllaldaselt, pealegi, kui igalühel on oma pall. Kummipallidega saab mängida talvel ka võimalas, milline asjaolu aitab suuresti tõsta noorte mängu tehnilist võimet, kasvatab järeltulevat jalgpallihuvilist noorsugu ja aitab seega täita vananevate ridu. Ühtlasi on siis hooldatud noore tervislik seisukord ja hoolitsetud sportliku taseme tõstmise eest.

Seepärast, armsad noored spordisõbrad, muretsege endile kummipalle, harjutage nendega ja te tunnete rõõmu ilusast jalgpallimängust!

O.Ü. „ESTO“

TALLINN,

PIKK TÄN. 47, TEL. 444-22

KÕIK
SPORDITARBED

täielises valikus soodsate hindadega

Veidi ennustuslikku

E. Kulmar

Mie pole harjunud kasutama jooksudes võrdluste saamiseks liikumise kiirusi. Näiteks ei ütle meile etsekohe kuigi palju teadmine, et Harbig kattis 800 meetrit kiirusega 7,50 m/sec, kui ta püstitas uue maailmarekordi. Seevastu aga mootorsportlasi ja mootorspordi huvilisi eesmärges huvitab keskmine kiirus, millega võitja, kas 500 cm³ klassis või veerandliitrilise masinaga läbi kihutas võistlusmaa. Nendele on koguaeg 2 tundi 48 min 36,6 sec väheütle, sest see ei võimalda võrdlust väga erinevate võistlusmaa pikkuste tõttu, kuna aga keskmine kiirus 121,67 km/h pakub küllaldast selgitust.

Paremate võrdlusvõimaluste saamiseks jooksudes, pole meil tarvis keskmisi kiirusid arvutada. Siiski on mõnel korral püütud jooksu kiirusi väljendada numbriliselt, kusjuures on aga huvitanud maksimaalne intensiivsus — suurim võimalik kiirus, mida sprinter, täiel jooksul saavutab 40—80 meetri vahel. Jesse Owensile, kellega katsetatud, saadi suurimaks kiiruseks pärast 40-meetrilist hoovõttu järgmisel viiekümnel meetril 10/40 m/sec.

Järgnevalt on käsitletud suuremaid kiirusi, millega on sooritatud maailmarekorde tähistavaid saavutusi lühikestel ja pikematel maadel.

On püütud kõrvaldada seda raskust, et jooksu alustamine stardist toob kaasa kiiruse kaotuse, mis eriti lühikestes maades muundab suurimat kiirust. Niisiis peab selgitama stardikaotuse, milleks võiks lähtuda järgnevaist asjaoludest:

Ameerika jooksjad Jesse Owens, Metcalfe, Draper ja Wykaff tarvitasid Berliini olümpiamängude 4×100 m katmiseks 39,8 sec. Sealjuures võib üksikuteks aegadeks lugeda Owensile 10,3 sec, Metcalfile 10,4 sec ja Draperile ning Wykoffile kummalegi 10,5 sec 100 m jooksu jaoks, mis annab koguaeg 41,7 sec. Arvestades kurvil jooksu ajal kaotuseks 0,1 sec ja et neljasajameetrilisel ringil on kaks kurvi, siis oleks koguaeg 41,9 sec, eeldusel, et iga jooksja alustab jooksu seisvast stardist. Kolm korda välditi teatejooksus starti ja saavutati ajaks 39,8 sec, kokku andes ajavõidu 2,1 sec võrra. Seega tõi iga teatepulga edasiandmine aja kokkuhoiu 0,7 sec, millest võib 0,1 sec maha arvata teatepulga vahetamiseks. Stardikaotuseks jääb 0,6 sec, mis on päris lähedane tõelikele asjaoludele.

Arvutatud kasutades ilmneb, et päeval, millal Jesse Owens Chicagos jooksis seisvast stardist 100 m ma-

Distants m	I				II		III	
	Maailma rekord	Stardi kaotus	Aeg lendava stardiga	m/sec	1000 punkti	m/sec	Eesti rekord	m/sec
100	10,2	0,6	9,6	10,42	10,5	10,10	10,7	9,90
200	20,3	0,6	19,7	10,15	21,2	9,71	21,9	9,39
300	33,2	0,5	32,7	9,14	33,7	9,04	46,4	8,36
400	46,2	0,4	45,6	8,77	48,0	8,41	50,2	8,03
500	61,9	0,4	61,5	8,13	63,5	7,93	68,0	7,40
800	146,6	0,3	146,3	7,50	152,0	7,16	155,8	6,93
1000	223,6	0,3	223,3	6,96	226,0	6,86	233,2	6,54
1500	347,8	0,2	347,6	6,59	354,0	6,42	400,4	6,25
2000	516,8	0,2	516,6	6,32	525,0	6,16	545,8	5,79
3000	814,8	0,2	814,6	6,06	830,0	5,88	842,8	5,74

ilmarekordiks 10,2 sec ja maha arvatav 0,6 sec startimiseks, oleks ta jooksanud 100 m lendavast stardist 9,6 sekundiga, mis vastab kiirusele 10,42 m/sec ja on katseliselt mõõdetud kiirusele 10,40 m/sec väga lähedane.

Ülal tabelis on antud ligikaudsed stardikaotused ka pikematele võistlusmaade kohta ja jooksu kiirused arvutatud lendava stardiga distantside kohta. Tabelis näidatud kiirused on aluseks joonestusel asuvale kolmele kurvile. Abstsissil on antud teepikkused (m) ja ordinaadil kiirused (m/sec). Nii annab iga rekord punkti, mis lühimaadel on kõrgemal ja pikematel madalamal. Need punktid peaksid asetsema kõverjoonel, mis iseloomustab liikumise intensiivsuse võltuvust mitmesugustest võistlusmaa pikkustest. Esimene joon (I) kujutab maailmarekordeid saavutusi, teine joon (II) saavutusi, mis annavad Soome tabeli alusei täpselt 1000 punkti ja kolmas joon (III) Eesti rekorde.

Joonestusest võib lugeda järgmist:

I kõverik. Kehtivatele (osa veel kinnitamata) maailmarekordidele vastavalt on inimese suurimaks liikumise kiiruseks 10,50 m/sec. Seda kiirust võib säilitada peaaegu 100 m vältel ja isegi kuni 200 meetrini ei lange kiirus järsku alla poole. Edasi ei suuda aga sprinter oma tempot kauem hoida, mis nähtub kurvi väga tugevas langemises, 500 meetrini. Mida pikemaks muutub distants, seda väiksemaks läheb iga 100 meetriga kaasatulev kiiruse kaotus, nii et lõpupeole on kurv peaaegu horisontaalne. Näiteks maratoni (42195 m) rekord 2.29.19,2 annab kiiruseks 4,70 m/sec!

Kõvera juures on veel näha, et mitmed punktid asetsevad veidi allpool, osa aga rohkem allpool kõverjoont ja see ilmneb distantside juu-

res, mida suhteliselt harva joostakse, nagu 300, 500, 1000 ja 2000 m. Joonestusest selgub ka, millised võiktid-peaksid olema rekordid jooksumaades, mis praegu asetsevad kurvjoone all. Nad peaksid olema järgmised:

300 m — 32,4 sec
1000 m — 2,20,2 sec
400 m — 45,7 sec
1500 m — 3,46,4 sec
500 m — 60,2 sec
2000 m — 5,14,6 sec

Selles kõverjoones pole midagi suuresti ennustuslikku, sest tulevikus võib see olla hoopis kõrgemal ja praegu kurvil paigunevad rekordid asetseksid siis joonest hulga madalamal. Siis ei räägita, et inimese suurimaks kiiruseks on 10,50 m/sec, vaid see võib olla 11—12 m/sec. Kuid üldiselt jääb kurv samaks isegi siis, kui uute treeningumeetoditega harjutatud ja jõulisemalt arenenud sportlasele õnnestuks 200 m asemel 300 m läbi sprintida, kurvi järsk langus läheks ainult paremale.

II kõverik ei näita alimises osas küllaldast langust kiiruste vahel. Seetõttu erineb ta alates 1500 meetrist pikemates maades, tegelekku arengut iseloomustavast joonest (I). Sellest selgub ka, et pikemate maade arengut on üle hinnatud ja vähemalt praegu oleksid kestvusjooksud õigustatud saama enam punkte. Samale resultaatile tuleme ka siis, kui võrdleme, et T. Mäki imestusväärne maailmarekord 10.000 m jooksus annab 1094 punkti ja A. Kreegi kuulitõuge 16.40 m, mis maailmaklassis on vähem ütle, annab ligikaudu niisama palju punkte, nimelt 1081.

III kõverik selgitab analoogiliselt maailmarekordide omale, et ka Eesti rekordide kiirusi iseloomustaval kõverikul asetsevad vähem harustatud võistlusalade, nagu 300, 500, 1000, 2000 m, punktid allpool kõverjoont. Pealeselle on allpool ka

O/O. RIETURITE ÜHISKAUBAMAJA

Tallinn, S.-Karja 19, tel. 455-77. Tartu, Aleksandri 5, tel. 36-20

Soovitat

daamide ja härrade mantli-, kostüümi- ja ülikonnariiete uudismustreid

tuntuimatest kodumaa ja inglise vabrikutest.

100 m rekordi punkt, sest pole põhjust oletada, et meie sprinterite kiiruse piiriks oleks 10,50 m/sec asemel 10,00 m/sec.

Meile omasele arengule vastavalt peaksid Eesti rekordid olema järgmised:

100 m — 10,5 sec 1000 m — 2.30,0 sec
300 m — 35,1 sec 2000 m — 5.33,6 sec
500 m — 65,8 sec

300 m-is peaks saavutama ajaks 35,1 200 m jooksja eritreeninguga, kusjuures see osutaks 200 m katmiseks 22,5 sec lähedast aega.

Meenub, et 1937. a. jooksin Kuopios lendava stardiga 300 m — 35,6 sekundiga, kusjuures 200 m parimaks margiks oli samal päeval joostud 23,1 sec.

Seninäidatud tagajärgede põhjal senise 500 m rekordi parandamiseks on kõige enam šansse E. Nurgal, kelle aegade (400—50,2, 800—2.00,2) järgi mõõdustatud erijoon lõikab 500 m vertikaaljoont kiiruse juures, millele vastab aeg 66,4 sec. E. Veetõusme tippmargid 51,9 ja 1.55,8 lubavad ennustada 500 m ajaks 67,1 sec, muidugi juhul, kui selle maa jooksmiseks pole spetsiaalselt harjutatud. Veetõusme võiks üritada aga uut rekordi 1000 m jooksus, milles vastavad eeldused — 800 1.55,8 ja

1500 4.03,1 — lubavad ajaks 2.31,0. E. Pröömi rekordid 1500 ja 3000 meetris vihjavad sellele, et ta on võimeline ka 2000 m rekordi tunduvaks parandamiseks, selle viimiseks nimelt 5.33,6-le, seda aga sõltuvalt võistlustingimustest — hea rada, soodus ilm ja ka tihe konkurents.

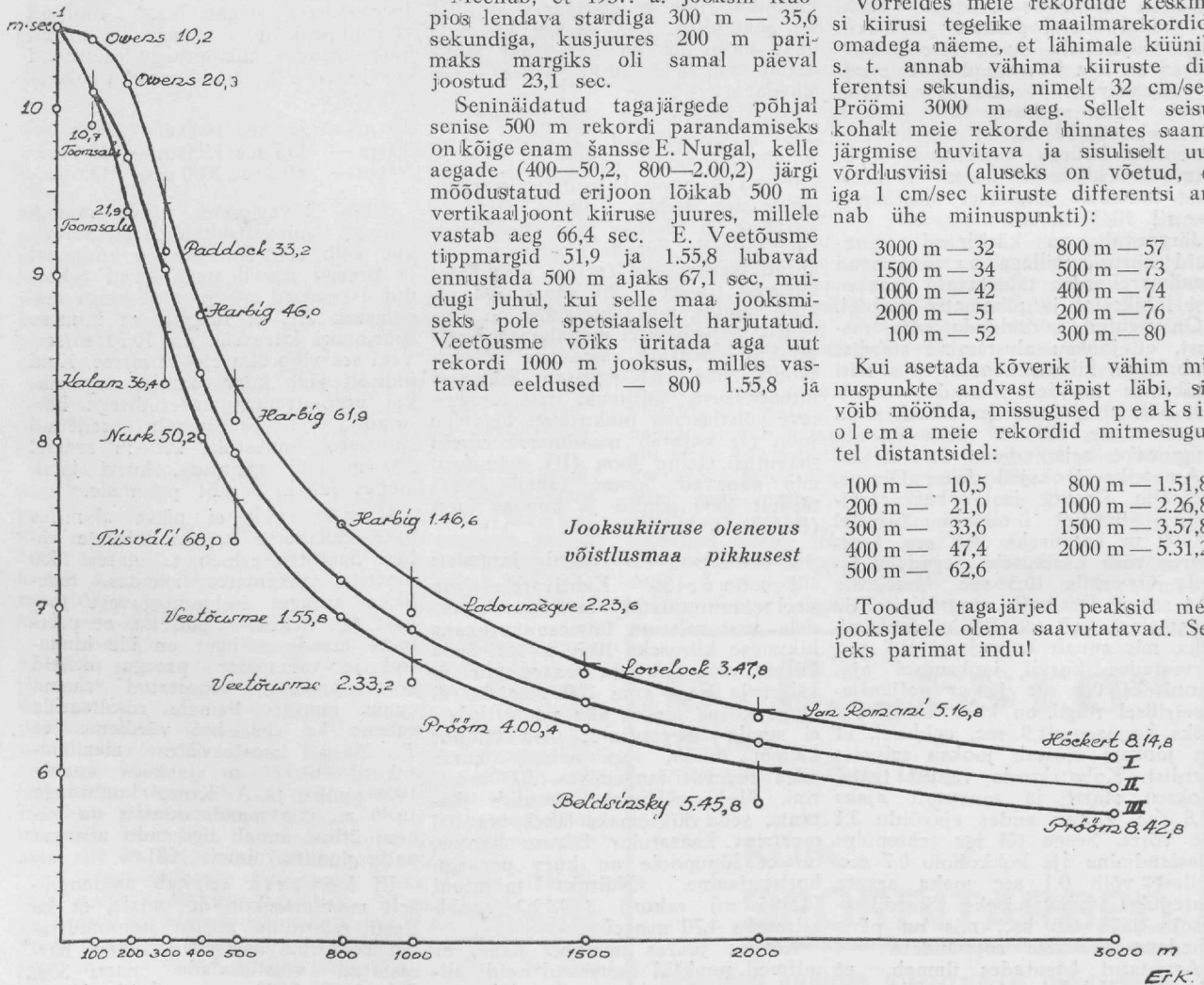
Võrreldes meie rekordide keskmisi kiirusi tegelike maailmarekordide omadega näeme, et lähimale küünib, s. t. annab vähima kiiruste diferentsi sekundis, nimelt 32 cm/sec, Pröömi 3000 m aeg. Sellelt seisukohalt meie rekorde hinnates saame järgmise huvitava ja sisuliselt uue võrdlusviisi (aluseks on võetud, et iga 1 cm/sec kiiruste diferentsi annab ühe miinuspunkti):

3000 m — 32	800 m — 57
1500 m — 34	500 m — 73
1000 m — 42	400 m — 74
2000 m — 51	200 m — 76
100 m — 52	300 m — 80

Kui asetada kõverik I vähim miinuspunkte andvast täpist läbi, siis võib mõõnda, missugused peaksid olema meie rekordid mitmesugustel distantsidel:

100 m — 10,5	800 m — 1.51,8
200 m — 21,0	1000 m — 2.26,8
300 m — 33,6	1500 m — 3.57,8
400 m — 47,4	2000 m — 5.31,2
500 m — 62,6	

Toodud tagajärjed peaksid meie jooksjatele olema saavutatavad. Selleks parimat indu!

KUULSUSTE Galerii

Percy Williams

Pariisi olümpiamängudel 1924 olid jänkid kaotanud 100 m-is, mida nad täiel määral lootsid revanšeerida Amsterdams. Vastavatel olümpia-katsevõistlustel kerkiski imejooksjana esile 18-aastane koolipoiss Frank Wykoff, kes eel-, vahe- ja lõpujooksudes näitas kokku viis korda ajaks 10,6. Kõik kuldmedalilootused asetati temale. Kuid ameeriklased ei olnud

peale muu arvestanud ühe tundmatu sprinteriga. Selleks oli Kanada üliõpilane Percy Williams.

Tegelikult oleksid jänkid pidanud Williamsit paremini tundma kui eurooplased. Juba 1927. a. oli ta Vancouveris joosnud 100 jardi 9,8 ja 1928. a. kevadel 100 m 10,6-ga. Ta oli nobe-dajalgne olnud ka koolipoisina, kuid oli ootamatult saanud reuma, mis pidurdas tema arengut. 1926. a. oli ta 100 jardi joosnud 10,2 sekundiga, kuni siis poisi võttis käsile Vancouveri AAC coach Bob Granger, kes tegigi Williamsist suurjooksja.

Amsterdami olümpiamängudele tuli Percy Williams 19-aastase peagu tundmatu sprinterina. Ta oli 170 sm pikk ja kaalus 61 kg. Eeljooksudes valmistas ta üllatuse 10,6 saavutamisega, kuid kuna seda aega kordasid vahejooksudes ka teised, ei imetletud teda nii väga. Esimese vahejooksu võitis jänki McAllister ajaga 10,6, kuid kogu aeg oli temaga rinnuti Williams. Teise vahejooksu võitis Inglise mulatt J. E. London — aeg samuti 10,6.

Lõppvõistlus peeti ainult kaks tundi hiljem ja sellele olid pääsnud ainult kaks ameeriklast — McAllister ja F. Wykoff. Veel polnud jänkid kaotanud. Siis tuli aga üllatus. Finaalis asus kohe juhtima Percy Williams ja purustas finišilindi esimesena! Aeg oli pärast pingutuslikku vahejooksu küll ainult 10,8, kuid peaasi, et teisedki ei olnud kiiremad. Teiseks tuli pikajalgne London, kolmandaks sakslane Lam-mers ja alles siis Frank Wykoff. 18-aastasele poisile olid olümpiajooksud olnud liiga kõvad.

Veelgi suurem üllatus oli Williamsi võit 200 m-is. Ainult 20 m enne finišit näis kuldmedali võitmine olevat üksnes sakslase H. Körnigi ja jänki J. Scholzi asi, kui ootamatult sprintis mööda Williams ja võitis — 21,8. Teisena möödus kahest nimetatust lõpumeetritel ka inglane W. Rangeley, kes lõi Körnigit kümne-konna sentimeetriga. Nii ei pääsenud jänkid ka sellel

distsansil medalitele. Muuseas: Rangeleyst ei kuuldud hiljem enam midagi.

Percy Williams oli imepärane jooksja. Jalad näisid tal nii kiiresti liikuvat, et kätetöö lihtsalt ei jõudnud järele. Alles viimasel 20 meetril tõmbas ta võimsalt ka kätega ja nii ta ka tavaliselt võitis. Jooksutaktikas näis ta olevat ületamatu. Ta võitis alati, ükskõik milline oli tehniline tulemus.

Pärast Amsterdami olümpiamänge jooksis ta Londonis veel korraks 10,6 ja asus siis jätkama ülikooli töid. Kuid enne ülikooli lõpetamist pani ta veel korraks endast rääkima. Eddie Tolan oli just tõus-nud sprinterite kuninga troonile ja neli korda korra-nud maailmarekordi — 10,4, kui sai 1929 a. kaks korda lüüa Williamsilt. Lõpupunkti oma karjäärile sprinterina pani Williams aga 1930. a., joostes uueks maailmarekordiks 10,3! Pärast seda ta taandus jooksu-rajalt, loovutades peremehe õigused E. Tolanile.

George Horine

Vististi igauks on kuulnud Horine'i stiilis hüppami-nest, kuid võib-olla kõik ei tea, et stiil on saanud oma nimetuse mehe järgi, kes esimesena ületas kõrgus-hüppes 2 meetrit.

Õieti esimeseks suurimaks 2 m üritajaks oli Lon-doni olümpiavõitja Henry Porter. Võitnud kuld-medali tulemusega 1,90, ei saanud ta kodumaale, Ameerikasse, jõudnud kuidagi rahule jääda, et maailma-rekord oli juba 1895. aastast kaasmaalase M. F. Sweeney nimel tulemusega 1,97. Ta otsustas hüpata 2 m. 1908. a. sügisel ta saavutas 1,99,5 m, seega ainult pool sentimeetrit vähem. 2 meetrit üritas ta veel mitmel korral, kuid tema stiil — algeline välisjala stiil ilma pöördeta allatulekul — ei võimaldanud selle saavu-tamist.

Pidi tulema uus mees ja uus stiil maailmarekordi kergitamiseks kõrgemale teisest meest. Kalifornia üliõpilased harrastasid väga innukalt kõrgushüpet ja leiutasid n.-n. sisejala stiili. Parimaks esindajaks oli George Horine, kelle nime järgi hakati uut stiili nimetama, kuigi see ei olnud puhtalt tema leiutus. 1912. a. hüppas ta maikuu alul 1.98,5 ja nädal hiljem esimese inimesena maailmas 2 m. Tema täpne tagajärg oli 2.00,8, mis ka kinnitati uueks maailmarekordiks. Väidetakse, et ta olevat hiljem hüpanud koguni 2.04, kuid seda tulemust pole ametlikult registreeritud.

Pärast oma maailmarekordi sõitis Horine Stokholmi olümpiamängudele kuldmedalit tasku pistma. Kuid taskus oli kuldmedali jaoks vist liiga kitsas. Ta sai ainult pronksmedali tulemusega 1.89 kaasmaalase Alwa Richardsi (1.93) ja sakslase Hans Liesche (1.91) järel. Hiljem pole Horine'ist palju kuulda olnud, seda rohkem aga tema nimelisest stiilist.

Maxey Long

See mees pole praegusaja põlvele kuigi tuttav. Isegi foto temast on tuhm, kuna see on tehtud sajandite vahetusel, millal fotokunst polnud veel arenenud kuigi kõrgele järjele. Ometigi oli Maxey W. Long oma aja kohta „kõigi aegade parim“ veerandmailer, kelle parimad saavutused püsisid aastakümneid ületamatutena.

Esimest korda äratas Long endale tähelepanu 1898. a., millal võitis 440 jardi kaasmaalase, Ateena kahekorde olümpiavõitja Tom Burke'i õige hõlpsasti. Järgmisel aastal tuli ta USA meistriks 220 ja 440 jardi. Hiilgevormi saavutas ta aga 1900. a. Siis ta võitis 100 ja 440 jardi meistrivõistlused ning ainult nädal hiljem jooksis viimasel distantsil uueks maailmarekordiks 47,8! See oli tolle aja kohta fenomenaalne saavutus, kuid tänapäevalgi teeks ta au igale selle aja saavutajale, eriti kui selleks oleks mõni eestlane. Longi 400 m vaheaeg 440 jardi sees võis olla koguni 47,4. Seejuures saavutas ta maailmarekordi ainult 320-meetrilisel ringrajal. See maailmarekord püsis 16 a., kuni tuli Ted Meredith. Samal aastal võitis ta Pariisi olümpiamängudel ajaga 49,4, mis kuulutati uueks maailmarekordiks meetrimöödustikus.

Veelgi polnud Longi „aastanorm“ täidetud. 4. oktoobril jooksis ta Guttenbergis (USA) veerandmiili koguni 47 sekundiga! See tähendas keskmise kiirusena 100 m kohta 11,75 sek. Seda maailmarekordi ameeriklased ei uskunud ega esitanud kinnitamiseks. Oli tege- mist selge ülekohtuga fenomenaalse mehe suhtes. Et Long oli suuteline säärest aega jooksma, tõendas veel see, et ta treeningul Travers Islandis oli veerandmiili katnud 47,4-ga. Alles kolm aastakümnet hiljem kordas E. Spencer 47,0-i. Varsti Long lahkus jooksurajalt, kuid tema saavutused jäid kauaks särama.

Maxey Long oli 180 sm pikk ja võimsa kehaehitusega. Alul ei ennustanud keegi temast alla 50 sek. jooksjat, kuna ta jooksis kuidagi madalalt ja käte ripnedes ees. Kuid tal oli haruldaselt jõudu. Kui Longi saaks seada tänapäeva võistlus- ja treeningutingimustesse, võib-olla ta võimed ületaksid Harbigigi. Midagi võimatut selles ei näi olevat. Võib-olla on Maxey Long siiski kõigi aegade parim veerandmailer!

Douglas Lowe

On massiliselt maailmarekordimehi, kes maailmarekordi omamise ajal pole suutnud tulla olümpiavõitjaks, kuid on ka mehi, kes olümpiamängudel on teinud otse imet, kuid maailmarekordi pole enda nimele saanud. Viimast liiki kuulustele hulka kuulub ka inglase Douglas Lowe. Ta tuli olümpiavõitjaks 800 m-is kaks korda järgmööda — Pariisis 1924 ja Amsterdamis 1928, kui aga teda otsida maailmarekordide nimistust, siis võib-olla leiame teda mõnel ebapopulaarsel distantsil, nagu 600 jardi jooksus jne.

Enne Pariisi olümpiamänge oli endale tähelepanu pööranud inglase Stallard, keda ennustati 800 m võitjaks, pealegi kui Ameerikast polnud kuulda väljapaistvaid tulemusi. Stallard oligi võimas ja juhtis 650 m, kuid jooksu otsustas lõpusirge. Sellel avas suurheitluse Šveitsi arst Paul Martin. Ta jõudis Stallardiga rinnutsi, siis aga spurtis mööda D. Lowe, mustapäine üliõpilane, kes alul polnud äratanud kuigi palju tähelepanu. Ta näis hõlpsasti võitvat, kuid Martin, kes napilt oli pääsenud lõppvõistlusele, ähvardas imet teha. Kõike pingutades lähenes ta Lowe'le, kuid viimane suutis siiski detsimeetriga võita. Ja Stallard?

Temast möödus veel jätki Enck, nii et favoriit jäi üldse medalist ilma. Lowe' aeg oli 1.52,4. Pärast oli juttu, et Martin võinuks siiski võita Lowe', kui ta oleks lõpuspurti alustanud veidi varem. Siiski on kahtlane, kas ta oleks ületanud suuremat kiirust omava inglase.

1926. a. kaotas Lowe Londonis sakslasele Otto Peltzerile, kes koguni püstitas uue maailmarekordi — 1.51,6, kuid Amsterdamis olümpiamängude ajaks oli Peltzer ületanud oma võimete kõrgpunkti. Lowe aga oli endisest veel paremas vormis. Just enne Amsterdamit mängid olid kaks meest ületanud Peltzeri maailmarekordi — ameeriklane Lloyd Hahn 1.51,4 (seda sisevõistlustel) ja prantslane Séra Martin 1.50,6. Kuid Lowe näitas, et maailmarekordide omanime ei tähenda midagi, kui puudub taktiline vaist suurvõistluseks. Mõlemad lasksid end lüüa viimasel sirgel, olnud enne seda kulutanud oma jõu taktiliselt ebamõeldavate rünnakutega „vanale kalale“, s. t. Lowe'le, kes võitis uue olümpiarekordiga 1.51,8. L. Hahn ja S. Martin jäid koguni viiendaks-kuuendaks!

Parika
TALLINNA

MEISTERFOTOGRAAFID

KUNINGA 1

ATELJEE AVATUD: KL. 9—5. PÜHAP. K. 11—2

MAITSERIKKAD
PILDISTUSED

Ei varem ega hiljem pole ükski teine võitnud olümpiamängudel kaks korda järjest 800 m-is. Lowe oli Inglise jooksukultuuri täisvereline esindaja, kellel oli südant ja mõistust. Keskmajaajooksude ajaloos on tema nimi kuulsam enamikust maailmarekordimeestest.

John Flanagan

Kui on juttu olnud vasaraheite taseme tõusust viimastel aastatel, siis on kõige sagedamini toodud võrdluseks Pat Ryani maailmarekordi 57.77, mis püsis 25 aastat. Ryani varju on aga jäänud John P. Flanagan, kelle nimega on täidetud õieti kolmveerand kogu vasaraheite ajaloost. Tema oli, kes a-il 1893—1909 viis maailmarekordi 40.23-lt 56.17-ni! Siis alles tulid Pat Ryan ja teised.

Flanagan oli sünnilt iirlane, nagu kõik varemägised kuulsamad vasaraheitjad. Ta oli maailmavalgust näinud 1873. a. Limerickis, Irimaal, kus 20-aastase noormehena sai esmakordselt oma nimele ametliku maailmarekordi tulemusega 40.23. Absoluutne maailmarekord see siiski ei olnud, kuna aasta varem oli ameeriklane J. Mitchel heitnud 42.98. Ameerikasse rännanuna ja kodakondsuse muutnuna tuli Flanagan esmakordselt USA meistriks 1897. a., võites kõik heited. Muuseas: ta oli mitmevõistleja ja võinuks osavõtmise puhul tulla USA meistriks ka kümnevõistluses.

Täiel määral end vasaraheitele pühendama hakkas Flanagan 27-aastasena, millal ta kehakaal oli tõusnud 100 kg-le. See oli 1900. a., millal ta kaks korda järjest parandas maailmarekordi: alul 49.73 ja siis esimese inimesena üle 50 m — 50.99. Viimase tulemusega tuli ta Pariisi olümpiavõitjaks. Muide: Pariisi olümpiamängud 1900 olid esimesed, millel vasar oli kavas ja milledes hakati heitma ringist.

Edasi läks peagu pidurdamatult. Flanagan parandas maailmarekordi järgmiselt: 1901 — 51.60, 1903 — 52.33, 1907 — 52.68, siis tuli korraks vahele McGrath

(1907 — 52.88), olles kaks aastat rekordi omanikuks, kuid siis alles Flanagan sai hoogu. Elu parimasse vormi tõusis ta 1909. a., millal kolm korda järjest parandas rekordi: 53.12, 53.30 ja siis täieliku üllatusena kohe 56.17! See oli aga ka ta luigelauluks. Olümpiavõitjaks on Flanagan tulnud kolm korda järjest — Pariisis, St. Louis's ja Londonis.

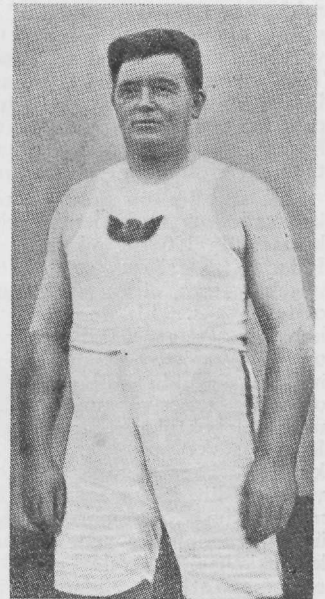
Pat Ryan

Flanagani teed vasaraheites jatkas Pat Ryan, kes samuti oli iirlane, sündinud 1887. a. Pallasgreenis. 19-aastasena rändas ta Ameerikasse, olles siis 189 sm pikk, kuid kaaludes üle 100 kg. 25-aastasena võttis ta esmakordselt osa USA meistrivõistlustest, kaotades napilt McGrathile, kes 1911. a. oli esimesena ületanud Flanagan rekordi. Nim. meistrivõistlused peeti 1912. a. olümpiamängude eel.

Siis tuli vasaraheite ajaloos kuulus 1913. aasta. Kevadel McGrath heitis 56.56 ja veidi hiljem 56.90, võites viimset korda Ryani. Meistrivõistlustel revanšeeris Ryan, saavutades 54.58, mis oli siiski ainult ta isiklik rekord. Sama aasta 17. augustil lendas tal vasar New Yorgis nagu sajakilosest katapuldist ja maandus 57.77-! See püsis maailmarekordina 25 aastat. 1914. a. saavutas ta raskusheites maailmarekordiks 13.07, mis püsis 1917. aastani, millal McGrath heitis 13.17.

Antverpeni olümpiamängudele saabus Pat Ryan 130-kg keharaskusega, kuid oli ülivõimas võitja tulemusega 52.87. Sellega Ryani lugu lõppeski. Uudisena on tuua, et esimesena on Pat Ryani maailmarekordi ületanud mitte sakslased ega ka Pat O'Callaghan (60.57), vaid W. Tootell, kes 1923. a. heitis 58.09, seda aga demonstratsioonivõistlustel.

Pat Ryani nimi jääb siiski hiilgava tähena vasaraheite ajalukku, kuigi 57.77 temalt tuli vahest rohkem juhusliku raksatusena. Sellisena on tal ikkagi oma väärtus, kogu veerandsajandi väärtus.

**Kõiki hooaja kodu- ja välismaa
riidekaupu suures valikus**

soovitab

H. GUTKIN

Inglis maagasin

Tallinn, Viru tänn. 4, tel. 436-46

KUUST KUUSSE

Olukord käsipalli meistrivõistlustel

Sügisvooru võitsid korvpallis Kalev ja võrkpallis ÜENÜTO. — Pikkade mängijate keerulisest probleemist

Tänavused, st. 1939/1940. a. meistrivõistlused käsipallis on arenenud mõningate sekelduste tähe all. Korraldajana ÜENÜTO on küll pattudest vaba, kuid teilsalt tekkinud takistuste tõttu jäid nii korv- kui ka võrkpalli liiduklassis sügisvoorud l.a. lõpuks pooleli. Tuli kokku kolme matši pidamine kanda uude aastasse. Lisaks esitati mõningate mängijate kehapiikkuse kohta proteste, mille lahendamine ulatus kuni spordikohtuni. Kõige selle tõttu pole võimalik avaldada sügisvooru tabelleid lõpliku kujul. Seninegi seis võib muutuda.

Korvpallis on käesolevad meistrivõistlused esmakordsed, kus meil pandi kehtima „piiratud klass“, st. keelati üle 190 sm pikkuste mängijate kaasastartimine. Pidades küll säärase otsuse tegemist käsipalliliidu sise-miseks asjaks, ei saa seda pidada õiglaseks, veel vähem otstarbekaks. Ei ole teada ühtki teist spordiaala, kus kehapiikkuse arvel tehakse võistluskitsendusi, korvpall on selles mõttes ainulaadne. Pealegi kui pikakasvulisi inimesi ei leidu külluses, et neile saadaks korraldada omaette meistrivõistlusi, on „piiratud klassi“ sisseseadmine ülekohtuks inimeste kehalise arendamise vastu. Kõrvalasjaks on see, et esimesena on „piiratud klassi“ sisseseadmise mõtte üles tõstnud rahvusvaheline liit ja ka see, et näiteks Läti ei taha pidada maavõistlusi „piiramata klassi“ mängijate puhul. Meie ülesandeks oluks selle vastu protesteerida, mitte aga kergetäieliselt järele anda mõjutustele. Järgmiste euroopavõistluste pidamist pole nagunii niipea ette näha, mida otstarbetum on „piiratud klassi“ sisseseadmine Eestis. Isegi euroopavõistluste puhul oluks see mõttetu.

Korvpalli sügisvooru lõpetas ainsana ühegi kaotuseta Kalev. Ta võitis ka kahekordse Eesti meistri ASK. On küsitud, kas Kalev on tänavu seevõrra paremaks muutunud ja ASK tagasi läinud. Võib ka nii olla, kuid samal ajal näib, et ASK tagasimineku põhjus peitub just pikkade mängijate eemalejäämises. Kalevi kohta on aga teada, et tema nimel registreeritud pikad mängijad poleksid saanud kaasa startida. Seni, kuni korvpallis jääb tooniandjaks USA ja kuni seal koguni välja naerdakse Euroopa „leiuust“ pikkade mängijate suhtes, oleks mõeldav, et käsipalliliit võtab järgmiste meistrivõistluste puhul ümberkaalumisele „piiratud klassi“ küsimuse. Seejuures ei tohiks ükski selts otsuse tegemisel välja minna isiklike huvide platvormil.

Kes tuleb tänavuseks korvpallimeistriks, on esialgu ikkagi lahtine küsimus. Suurimad väljavaated on Kalevil ja ASK-l. Viimane võib kevadvoorus omakorda võita Kalevi, kui seda ei tee keegi teine, ja siis tuleks tiitel otsustamisele kordamismatšil, kui ASK omakorda ei saa Kalevist rohkem kaotusi

Analoogiline on olukord võrkpallis. Sügisvoorus tuli ühegi kaotuseta võitjaks ÜENÜTO, kuid Kalev on temast ainult ühe kaotuse võrra järel, mida võib tasa teha, et jätta tiitliküsimus kordamismatšile.

Kevadvoor peaks kujunema igati huvitavaks mõlemal alal. Ainult vähem tülitsemist ja kohtuskäimist!

Maavõistluste rinne laieneb

Rida uusi maavõistlusi

Uus aasta rikastab maavõistluste rinnet esmakordselt suhete loomisega mitmel alal, lisaks varem maavõistluslikeks muutunud aladel see-eest uute vastastega. Nii pole Eesti pidanud ühtki maavõistlust suusatamises, tänavu on aga seda oodata Lätiga. Jäähokis on võisteldud üksnes Soomega, nüüd tulevad sel alal maavõistlused ka Läti ja Leeduga.

Peale selle on uue aasta esimesel veerandil ette näha regulaarsed korvpallimaavõistlused Läti ja Leeduga ning poksis, maadluses ja tõstmises Lätiga. Kõigi nimetatud maavõistluste pidamiseks on kokkulepe enam-vähem saavutatud, kuid võib olla tekib juure veelgi maavõistlusi, näiteks Skandinaavia riikidega, milleks olevat mõningaid väljavaateid.

Kõige selle tõttu kujuneb aasta algus hoolimata sõjast maavõistluste-rikkaks ja rahvusvaheliselt võrdlemisi tusedaks.

Jäähoki hooaeg algas

Kas matš tohib lõppeda viigiga?

Jäähokis avati Eesti tänavune hooaeg Spordi ja Kalevi vahelise sõprusmatšiga kolmekuningapäeval. See andis tulemuseks viigi 1:1, kusjuures kolmikajad olid 1:0, 0:1 ja 0:0. Matš ilmutas treeningu puudust, mida loodetakse kõrvaldada enne eelseisvaid maavõistlusi.

Sisuliselt ei saa vastu vaielda, et sõprusmatši tulemuseks jäädi peatuma viigile, kuid tähelepanu tuleb juhtida määrustele, mis analoogiliselt korvpallimängule näevad viigiseisu puhul ette matši jätkamist lisaajadega kuni otsustava tulemuse saabumiseni. Nii on kord ka rahvusvahelistel suurturniiridel ja nii peab talitama ka Eestis. Kui näiteks isegi olümpiamängudelgi on mõningal juhul lepitud lõpptulemusena viigiga, siis üksnes neil juhtudel kui mängu jätkamine osutus võimatuks või kui ka kordamismatši viigiga lõppenult uue kordamismatši andmine oleks segi löönud turniiri korraldamise kava.

Läti kergejõustikust 1939. aastal

Ainus uus rekord püstitati vasaraheites

Läti kergejõustikust võis läinud aastal nentida kerget tagasilangust, mida kõige veenvamalt ilmestab läbilõike taseme nõrgenemine. Näib, et naabrit on tabanud kriisi ajajärk vanemate jõudude taandumise arvel, kellelled nooremad pole veel järele jõudnud. Aasta tippsaavutused olid Eesti vastavaist paremad üksnes 3 alal — 1500, 5000 ja 10000 m jooksudes.

Parimateks tulemusteks olid:

100 m: G. Alers 10,9, J. Gailis ja A. Kravinskis 11,0, E. Lapinš 11,1, V. Pormanis ja H. Alers 11,2, A. Sarkans ja J. Leja 11,3.

200 m: G. Alers 22,5, A. Feldhuns 23,0, V. Pormanis 23,2, J. Gailis, A. Kravinskas ja E. Lapinš 23,4 ning H. Alers 23,5.

400 m: A. Rucinš 51,6, A. Veiss 52,0, E. Lapinš 52,4, M. Vincslavs ja K. Levis 52,8, I. Golvers 53,0 ja G. Alers 53,3.

800 m: A. Rucinš 1.58,2, V. Krastinš 1.58,3, A. Jamonts 1.59,0, A. Tirners 1.59,1, R. Balodis 1.59,6 ja A. Voitekuns 2.01,9.

1500 m: A. Tirners 4.02,6 R. Balodis 4.06,5, V. Ilgažs 4.08,7, J. Ritinš 4.09,4, A. Jamonts 4.12,2 ja E. Laipeniēks 4.13,0.

3000 m: V. Vitols 9.01,0, V. Ilgažs 9.01,9, A. Tirners 9.04,4, E. Tirners 9.13,6, E. Laipeniēks 9.13,8, J. Kviceviēks 9.18,0 ja V. Buceniēks 9.20,7.

5000 m: K. Romanovskis 15.17,8, E. Tirners 15.22,4, V. Vitols 15.29,0, A. Tirners 15.45,8, V. Ilgažs 15.50,9 R. Vitols 15.51,0 ja J. Ritinš 15.57,2.

10000 m: E. Tirners 32.38,6, R. Levis 33.02,2, M. Lilje 33.20,0, K. Romanovskis 33.22,4 ja V. Buceniēks 33.55,1.

110 m tõkkeid: H. Girgensons 16,4, V. Deičs 17,0, U. Sponbergs 17,3, S. Zeidelis 17,4, R. Zauers ja K. Marks 18,0.

Kõrgus: H. Markovs 1.85, E. Mackaitis 1.84, M. Cirulis 1.80 ning 6 meest 1.75.

Kaugus: A. Berzinš 7.18, H. Fogels 6.77, I. Sterns 6.63, I. Bastjanis 6.62, A. Kravinskis 6.52, A. Hakels 6.46 ja J. Bernotas 6.44.

Kolmik: H. Markovs 13.96, O. Zvaigzne 13.86, A. Rumitis 13.58, T. Gulbis 13.19, A. Herberts 13.05 ja N. Purmāls 13.01.

Teivas: E. Vesmanis 3.72, K. Mikelsons 3.60, J. Palens 3.52, K. Liepinš 3.51, A. Sarceviēks 3.50 ja V. Baumanis 3.40.

Kuul: E. Jekabsons 15.06, D. Baranovskis 14.76, J. Cinats 14.70, J. Baumanis 13.96, A. Kazaks 13.40 ja J. Burke 13.31.

Ketas: E. Jekabsons 45.80, L. Brombergs 45.58, E. Poltroks 45.22, J. Blums 44.40, K. Zarinš 44.00, N. Zarinš 43.57 ja D. Baranovskis 43.32.

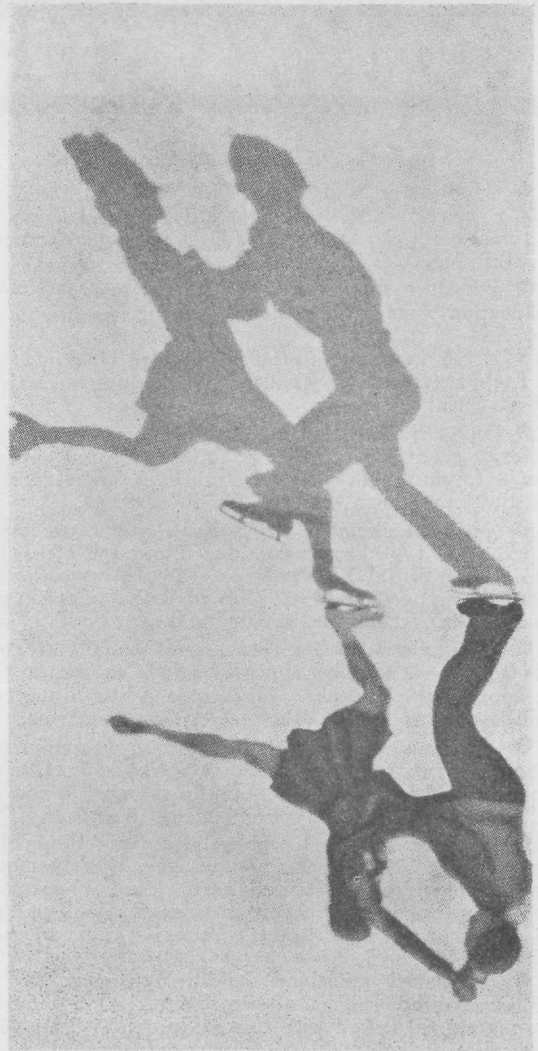
Oda: O. Jurgis 64.51, J. Stendzeniēks 62.96, A. Hakelis 60.59, P. Kalada 60.26, P. Breikšs 59.90 ja N. Zarinš 58.60.

Vasar: B. Hartmanis 46.76 (ainus uus Läti rekord), V. Saulits 45.17, R. Brugis 43.54, A. Putninš 38.45 ja E. Poltroks 37.52.

Võrdluseks toome Läti l.a. tippsaavutised ja 10-ne keskmised Eesti 10-ne keskmistega, et saada umbkaudset pilti võimete vahekorrast:

	Läti		Eesti
	tippsaavutus 10-ne keskm.		10-ne keskm.
100 m	10,9	11,18	10,99
200 m	22,5	23,36	23,08
400 m	51,6	52,94	51,72
800 m	1.58,2	2.00,93	2.00,07
1000 m	2.36,5	2.43,17	2.41,20
1500 m	4.02,6	4.10,98	4.07,84
3000 m	9.01,0	9.16,13	9.16,53
5000 m	15.17,8	15.49,36	15.49,56
10000 m	32.38,6	—	34.57,86
110 m	16,4	17,71	16,53
kaugus	7.18	6.59	6.84,5
kõrgus	1.85	1.77,1	1.81,3
kolmik	13.96	13.19,5	13.78,3
teivas	3.72	3.45,5	3.65,1
kuul	15.06	13.82,0	14.59,9
ketas	45.80	43.71,4	43.85,2
oda	64.51	58.74,9	62.99,0
vasar	46.76	36.91,7	36.83,9

Oleme lätlastest napilt nõrgemad ainult 3000–10.000 m jooksude, 10-ne keskmistes ning ootamatult ka vasaraheites, kuigi meie aasta tippmark oli 53.00 m.

Kas on eksinud foteograaf või on trükikojas klischee taäurpidi keeratud? Ei. Seekord oleme Maxie Herberi ja Ernst Baieri meeleldi asetanud pea peale, kuna nende varjud on huvitavamad.

TOIMETUSELT

E. Spordilehe käesoleva numbrilehekülgede numeratsiooni vaatlemisel võib tekkida arvamus, et toimetaja on eksinud, alustades numeratsiooni viiest. See on aga tehtud sihilikult, sest vabaksjäänud esimesed 4 lehekülge on mõeldud sisukorra paigutamiseks aastakäigu etteotsa selle köitmise puhul. Mõistagi tuleb võtta mitte käesolevale numbrile lisatud eelmise aastakäigu sisukord, vaid 1940. a. oma, mis trükist ilmub järgmisel aastavahetusel.

Käesoleva numbriga on kaasas eelmise aastakäigu

sisukord

KOKKUSURUTUD READ

● Hoolimata sõjast on FIFA otsustanud määrata 1942. a. maailmvõistluste korraldajaks Saksamaa ja, kui tema neid ei saa korraldada, siis Lõuna-Ameerika jalgpalliliidu.

● Võistlusturneel Läti ja Leetu saavutas ASK tähelepanuväärse võidu Leedu rahvusmeeskonna üle 38:30.

● USA kuulus kuulitõukaja Elmer Hackney kuulub rugbys (track's football) USA koondusmeeskonda (All-America) kaitsjana.

● Luigi Beccali, kelle kohta vahepeal kirjutati, et ta olevat rajalt taandunud, on uuesti sõitnud Ameerikasse. Ta on nüüd registreeritud USA sportlasena ja stardib New York Athletic Clubi värvides.

● Neegerjooksja John Borican, keda ameeriklased ennustasid keskmaajooksudes olümpiavõitjaks Helsingis, tuli hiljuti USA meistriks viievõistluses. Ta võitis kaugushüppe, 200 m ja 1500 m, kuna odaviskes jäi viiendaks ja kettaheitel seitsmendaks.

● Olümpiavõitja ja omaaegne maailmarekordimees kolmik- ja kaugushüppes Chuchi Nambu on oskas spordiajakirjanikuks. Hiljuti ta sõitis õppereisile Brasiiliasse, kus reisi vältel tegeleb ka treenerina.

● Jaapanis õieti alles on alanud kergejõustiku-hooaeg. Parimate tulemustena on märkida, et Kin saavutas kaugushüppes 7,75, Okamoto kõrgushüppes 1,94 ja Murakoso jooksis 10 000 m ajaga 31.22,0.

● Hannes Kolehmainen, kellega Stokholmi olümpiamängudel 1912 algas Soome maailmahegemoonia pikamaajooksudes, sai läinud aasta lõpul 50-aastaseks. Tema suurkonkurent Antverpeni maratonijooksus, meie Jüri Lossman, saab niisama vanaks järgmise aasta veebruaris.

● Sakslased märgivad kokkuvõtete tegemisel, et 1933. a. polnud sakslaste nimel ühtki kergejõustiku maailmarekordi, nüüd aga tervelt kümme. Eriti tõstetakse välja jooksjate klassi suurt paranemist, kuna varem see oli sakslaste õrnemaks kohaks. Peale Harbigi maailmarekordide on sakslaste nimel rida eurooparekorde jooksudes ja tõketel. Seni saavutatud tore bilansi panevad sakslased 1933. a. alustatud süstemaatilise töö arvele kandepinna laiendamisel. Koos viimase laienemisega on kerkinud maailma tippsaavutusi.

● Hellase olümpiamängude pühapäigast Olümpias on sakslased alustanud väljakaevamisi, mis on toonud päevavalgele palju huvitavat. Tõid jätkatakse hoolimata sõjast ning sõja lõppemisel (ei tea, kui palju aega selleks kulub?) loodetakse väljakaevetav antiikne staadion restaureeritult kingitusena greeklastele üle anda.

● Detsembris Berliini Deutschlandhalles peetud sisekergejõustikuvõistlustel oli parimaks tulemuseks ungarlase M. Szabo aeg 3000 m-is — 8.24,4. Nendele võistlustele avaldas soovi sõiduks ka meie A. Kreek. Nüüd võib arvata, mis pärast see luhtus: kuulitõukes saavutas H. Trippe treeningust eemalolemise tõttu ainult 14.55.

● Läti spordikuukirja „Fiziska Kultura un Sports“ andmetel oli Lätis 1939. a. lõpuks 32 eriala- ja ringkonnaliitu, milledele on koondunud 167 spordiseltsi. Eesti vastavatega võrreldes on Läti numbrid väiksemad, kuid riiklik toetus liitudele ja seltsidele on seal mitmekordiselt suurem. Ka suudetakse Lätis välja anda kaht spordilehte meie ainsa vastu. Ilma ühegi toetuskuulutusest ilmub ülalmainitud kuukiri 52—64-leheküljelises kaustas.

● Berliini olümpiavõitja 400 m vabaujumises Jack Medica on siirdunud elukutseliseks ja võtnud vastu treeneri koha Columbia ülikoolis. Tema nimel on praegugi rida maailmarekorde vabaujumises.

● Absoluutse maailmarekordina kahe käega tõukamises amatööridele saavutas venelane J. Kutsenko 170,3 kg! Ametlik maailmarekord püsib 167,5 kg-ga meie A. Luhaääre nimel.

● Maailma värskema vabariigi Slovakkia pealinna ehitati grandioosne jäästaadion.

● Hollandi jalgpalliliit pühitses läinud aasta lõpul 50 a. juubelit. Pärast Daani oma on ta vanuselt teine liit kontinendil. Tegevusaja vältel on sooritatud 157 maavõistlust, millest on võidetud 71, viiki mängitud 28 ja kaotatud 58. Väravatesuhe on Hollandi kasuks 376:324. Ei saa öelda, et Hollandi oleks pidanud palju maavõistlusi 50 aasta vältel.

● Tokios peeti Jaapani meistrivõistlusi naiste kergejõustikus. Tulemused näitasid uut tõusu, mis suhteliselt on võrreldavad Hitomi ajal saavutatutega. Funi Kojina võitis kettaheitel 39,90 ja kuulitõuke 12,99. Rije Jamauchi saavutas kaugushüppes 5,67 ja kõrgushüppes 1,57, Joshita Jada viskas oda 42,15 jne.

● Taliolümpiamängude asendajaina korraldab Saksa Garmisch-Partenkirchenis 24. jaan. 6. veebruarini kaheksa rahva võistlused. Osavõtjatena on kutsutud peale Saksa enda Itaalia, Jugoslaavia, Ungari, Bulgaaria, Rumeenia, Slovakkia ja Böömi-Määrimaa.

● Sõja ajaks on Inglismaal jalgpallimatši kestus vähendatud 90 minutit 70-le. Kah kokkuhoid!

● „Kumma maailmarekordi Bill Watson purustab varem,“ küsib „Suomen Urheilulehti“ l. a. viimases numbris, mis ilmus 22. detsembril pärast pikemaajalist vaheaega, „kas kümnevõistluses või kuulitõukes?“ Leht leiab, et Watsonil oleval Elmer Hackneyst suuremaid eeldusi Jack Torrance'i hiilgesaavutuse ületamiseks. Kümnevõistluses suutvat Watson oma tippsaavutuste kordamisel saavutada peagu 9000 punkti. Toome tema tippsaavutused ja võrdluseks Glenn Morrise margid viimase maailmarekordi püstitamisel:

	Watson		Morris	
100 m	10,7	934	11,5	710
kaugus	7,76	1018	6,79	796
kuul	16,62	1106	14,10	826
kõrgus	1,95	974	1,85	846
400 m	49,4	910	49,4	910
110 m	15,2	896	14,9	946
ketas	49,84	1030	43,02	803
teivas	3,65	754	3,50	692
oda	63,00	845	54,52	672
1500 m	4,50,0	475	4,33,2	595

Kokku 8942 7900

Kõiki toodud tagajärgi on Watsonil kümnevõistluses sees raske saavutada, kuid teisest küljest võib ta oma seniseid nõrgemaid alasid kümnevõistluse eritreeningu puhul parandada. Nii ei peeta võimatuse temalt teivashüppes 4 m ületamist, mida kehakogult jassakama mehena on suutnud omaaegne maailmarekordimees Jim Bausch.

● Korvpalli on nähtud koguni neljal olümpial — St. Louis's 1904, Pariisis 1924, Amsterdams 1928 ja Berliinis 1936, kuid kolmel esimesel juhul kas demonstratsioonina või korvpalliturniirina, Berliinis aga esmarkordselt täisõlmpelikuna. Korvpallimängu leiutaja prof. dr. James Naismith suri 1939. a. detsembris üle 70-aastasena.

S A Rotermann'i tehased

end. CHR. ROTERMANN asut. 1829. a.

Kõrgeväärtuslikud jahud, kaerahelbed, kruubid ja tangud.

Leivavabrik

Ehitusraud

Esindused: „OPEL“, „OLDSMOBILE“, „LA SALLE“ ja „KRUPP“ autod.

„Continental“ kummid; „Hadurolit“, parim määrdeaine lisaks mootorõlile.

J u h a t u s: Tallinnas.

Osakonnad: Tartus ● Viljandis ● Narvas ●
harukontor Pärnus

Piimaühingute Keskliit

«*Dõieksport*»

S.-Karja 23, Tallinn.

„PÄEVALEHT“

ON ISESEISEV, DEMOKRAATLIK JA
ÜLERIIKLIKULT LEVINUIM AJALEHT

SUURIM NING KASULIKEM KUULUTAMISE LEHT EESTIS.
HINNATA KAASANDENA IGAL PÜHAPÄEVAL PILKE- JA
NALJALEHT „KRATT“

MEIE KIRJASTUSEL ILMUB

„LASTE RÕÕM“

— EESTI POPULAARSEIM LASTEAJAKIRI

T. E. K.-Ü.

GRAAFIKATÖÖSTUS

ON TÄIELISIM TÖÖSTUS SEL ALAL EESTIS

TRÜKIKODA

KÖITEKODA

TSINKOGRAAFIA

LITOGRAAFIA

OFFSET-TRÜKK

HINNAD KÕIGILE
VASTUVÕETAVAD

TELLIMISTE
TÄITMINE KIIRE

SUURIMAD NING TÄIELISIMAD

RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALIDE KAUPLUSED

KIRJANDUSE- JA PABERILAOD EESTIS

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINN-EESTI, PIKK T. 2.

OMA TELEF. KESKJAAM 428-83